

UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS”, GALAȚI
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTAMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA ENGLEZĂ
PROGRAMUL DE STUDII DOCTORALE
DOMENIUL: FILOLOGIE

TRADUCEREA LITERATURII PENTRU COPII

Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. **Elena CROITORU**

Doctorand,
Cristina GROPARU-SPIȚĂ (CHIFANE)

Galați
2011

Cuprins

Cuvânt înainte	7
1. Interdisciplinaritatea studiilor de traducere a literaturii pentru copii (STLC)	9
Argument	9
1.1. Distincții terminologice	10
1.1.1. Traducerea literaturii pentru copii	11
1.1.2. STLC – o nouă disciplină	13
1.2. O inițiativă antropologică	18
1.2.1. Depășirea barierelor culturale	18
1.2.2. Impactul globalizării	26
1.3. Studiile de gen și Traducerea literaturii pentru copii	33
1.3.1. Poziția în polisistemul literar și traductologic	34
1.3.2. Relațiile de putere	36
1.4. Mărci psihologice și filozofice în traducerea cărților pentru copii	40
1.4.1. Traducerea literaturii pentru copii – un proces interpretativ	40
1.4.2. Etapele dezvoltării copilului	43
1.5. O abordare lingvistică	44
1.6. Istorie, politică și ideologie în traducerea literaturii pentru copii	48
1.6.1. O perspectivă diacronică	48
1.6.2. Traducerea ca manipulare	51
Concluzii	54
2. Variabile în traducerea literaturii pentru copii versus traducerea literaturii pentru adulți	58
Argument	58
2.1. Cititorii țintă	60
2.1.1. Nivelul de vârstă și tabuurile	60
2.1.2. Ambivalența generată de o dublă audiență	63
2.2. Teorii și modele ale traducerii	65
2.2.1. Revitalizarea unor teorii ale traducerii	66
2.2.1.1. Teoria prototipurilor	67
2.2.1.2. Teoria polisistemului	69
2.2.1.3. Teoria skopos-ului	73
2.2.1.4. Teoria traducerii bazată pe corpus-uri	76
2.2.1.5. Teoria audiovizualului	78
2.2.2. Modele de traducere	80

2.2.2.1. Modele analoage -----	81
2.2.2.2. Modele funcționaliste interactive -----	85
2.3. Rolul traducătorului -----	88
2.3.1. O abordare centrată pe traducător -----	91
2.3.2. (In)Vizibilitatea traducătorului -----	94
2.4. Tipuri de texte în traducerea cărților pentru copii -----	97
2.4.1. Caracteristici și clasificare -----	98
2.4.2. Traducerea poeziei, a prozei sau a dramei -----	104
2.5. Etapele traducerii -----	106
2.5.1. Un proces decizional -----	107
2.5.2. Analiza textuală -----	109
Concluzii -----	110
3. Fundamentele traducerii literaturii pentru copii -----	114
Argument -----	114
3.1. Obiective -----	115
3.1.1. Cititorul multicultural -----	116
3.1.2. Comunicare cros-culturală -----	118
3.1.3. Agenda interculturală -----	120
3.1.4. Implicații generale -----	123
3.2. Caracteristici -----	124
3.2.1. Asimetrie -----	124
3.2.2. Varietate -----	126
3.2.3. Relația consumator-furnizor -----	127
3.2.4. Multiplicitatea identităților -----	129
3.2.5. Localizare -----	131
3.3. Norme -----	133
3.3.1. Norme inițiale, preliminară și operaționale -----	134
3.3.2. Norme profesionale și de expectanță -----	137
3.3.3. Convenții constitutive și reglementare -----	139
3.3.4. Norme educaționale și comerciale -----	140
3.4. Principii -----	142
3.4.1. Adaptarea la stringențe externe -----	143
3.4.2. Adaptarea la dezvoltarea internă -----	144
3.4.3. Constrângeri sistemice -----	145
3.5. Strategii -----	148

3.5.1. Macro și microstrategii -----	148
3.5.1.1. Strategii sintactice de traducere -----	149
3.5.1.2. Strategii semantice de traducere -----	155
3.5.1.3. Strategii pragmatice de traducere -----	159
3.5.2. Conservarea versus substituirea -----	163
3.5.3. Proceduri de traducere directe și indirecte -----	165
3.6. Transpoziția -----	167
3.6.1. Clasificare -----	167
3.6.2. Schimbarea timpului în traducerea literaturii pentru copii -----	169
3.7. (In)Traductibilitatea literaturii pentru copii -----	171
Concluzii -----	173
4. Echivalență în traducerea literaturii pentru copii -----	177
Argument -----	177
4.1. Definiție polivalentă a echivalenței -----	179
4.1.1. Natura echivalenței -----	181
4.1.2. Echivalența – un concept empiric și teoretic -----	184
4.1.3. Echivalența și efectul echivalenței -----	187
4.2. Echivalența formală versus echivalența dinamică -----	192
4.2.1. Acuratețe și reproducere în echivalența formală-----	193
4.2.2. Echivalența dinamică sau adaptarea la limba țintă -----	194
4.2.3. Traducerea semantică vs. traducerea comunicativă a literaturii pentru copii ----	197
4.2.4. Traducerea pentru copii – o formă de manipulare -----	199
4.2.5. Dependența contextuală în traducere -----	201
4.3. Tipuri de echivalență -----	205
4.3.1. Echivalență la nivelul cuvântului -----	207
4.3.1.1. Seturi lexicale și câmpuri semantice în traducerea literaturii pentru copii -----	207
4.3.1.2. Non-echivalența și strategii de traducere a textelor pentru copii -----	212
4.3.2. Echivalența la nivelul combinațiilor de cuvinte -----	230
4.3.2.1. Traducerea grupurilor de cuvinte în literatura pentru copii -----	230
4.3.2.2. Colocații, expresii și idiomuri în traducerea literaturii pentru copii -----	230
4.3.3. Echivalența gramaticală -----	236
4.3.4. Echivalența textuală -----	241
4.3.5. Echivalența pragmatică -----	253

4.3.6. Conceptul de echivalență în traducerea literaturii pentru copii -----	256
Concluzii -----	260
5. Traducerea literaturii pentru copii și specificitatea culturală -----	261
Argument -----	261
5.1. Perspectiva culturală asupra traducerii literaturii pentru copii -----	262
5.2. Mediarea transferului cultural -----	264
5.3. Exotismul versus transplantarea culturală -----	267
5.4. Autohtonizarea și înstrăinarea -----	268
5.5. Taxonomiile itemilor cu specific cultural -----	272
5.5.1. Referințele literare -----	274
5.5.2. Limbile străine în textul sursă -----	276
5.5.3. Referințele la mitologie și credințele populare -----	279
5.5.4. Condiții istorice, religioase și politice -----	280
5.5.5. Clădiri și mobilier casnic versus tipuri de mâncare -----	283
5.5.6. Obiceiuri și practici, joacă și jocuri -----	285
5.5.7. Flora și fauna -----	287
5.5.8. Antroponime versus toponime -----	289
5.5.9. Unități de măsură -----	291
5.5.10. Expresii idiomatice -----	292
5.6. Tehnici de traducere a termenilor și textelor cu specific cultural -----	293
Concluzii -----	299
6. Traducerea literaturii pentru copii între tradiție și inovație – studii de caz -----	300
Argument -----	300
6.1. Traducerea literaturii tradiționale pentru copii -----	300
6.1.1. Identitatea culturală și lingvistică în basmele populare românești -----	300
6.1.2. Traducerea expresiilor idiomatice în basmele englezești -----	309
6.1.3. Limbaj popular și local în traducerea operei lui Creangă -----	317
6.2. Traducerea ficțiunii contemporane pentru copii -----	324
6.2.1. O reconfigurare a fantasticului în traducerea basmelor românești moderne -----	324
6.2.2. Confruntare lingvistică în romanele pentru adolescenți ale lui Andy Briggs -----	329

6.2.3. Vocabularul tehnologic și traducerea lui în literatura pentru tineri	
a lui Cory Doctorow -----	340
Concluzii -----	351
Concluzii generale -----	352
Anexe -----	360
Bibliografie -----	364

Cuvânt înainte

Studiile de traducere a literaturii pentru copii se constituie într-un domeniu de cercetare vast care necesită o analiză sistematică a obiectivelor, caracteristicilor, normelor, principiilor, strategiilor, teoriilor, modelelor și a studiilor de caz relevante. Scopul acestei lucrări îl constituie depășirea limitelor studiilor disparate referitoare la traducerea literaturii pentru copii și susținerea statutului acesteia de disciplină academică distinctă. Pentru realizarea acestui scop, acestui scop am recurs la o prezentare monografică a celor mai importante aspecte legate de provocările și dificultățile traducerii literaturii pentru copii.

Deși intenția mea este de a oferi direcții generale de cercetare care s-ar putea dovedi folositoare pentru traducător în activitatea sa, consider că exemplele de texte literare pentru copii din repertoriul românesc și englezesc sunt relevante în argumentarea ideilor pe care doresc să le evidențiez.

Demersul științific întreprins confirmă existența unor mari diferențe între cele două limbi și culturi, cum sunt limba și cultura română în comparație cu limba și cultura engleză. În această privință, teza scoate în evidență abordarea diferită a traducerii literaturii pentru copii în România în contrast cu ceea ce se întâmplă în Anglia sau în Statele Unite ale Americii. Modul diferit de a trata această ramură a studiilor de traducere nu este un caz singular, din contră, este reprezentativ pentru atitudinea față de traduceri pentru copii în mediul anglo-american și atitudinea predominantă în țările din Est. Din punctul meu de vedere, producțiile literare pentru copii atât din limbile și culturile dominante cât și din cele dominate ar trebui să aibă șansa să intre în universalitate.

Primul capitol, *Interdisciplinaritatea traducerii literaturii pentru copii* urmărește să clarifice statutul ambivalent al disciplinei prin investigarea și filtrarea influențelor altor discipline înrudite cum ar fi: Studiile de traducere, Studiile culturale, Studiile de gen, Filosofia și Psihologia, Lingvistica, Istoria, Politica și Ideologia. Analiza evoluției diacronice a traducerii literaturii pentru copii arată că există o trecere clară de la abordările conservatoare bazate pe metoda de traducere și statutul literaturii pentru copii spre abordările liberale care se concentrează pe interacțiunea cititorilor cu textul tradus. Pe de altă parte, o analiză sincronică permite o prezentare a aspectelor teoretice și practice de actualitate ale traducerii literaturii pentru copii în contextul globalizării.

Având în vedere faptul că există atât asemănări cât și deosebiri între traducerea literaturii pentru copii și traducerea literaturii pentru adulți, Capitolul 2, *Variabile în traducerea literaturii pentru copii versus traducerea literaturii pentru adulți* oferă o analiză comparativă a celor două procese cu evidențierea specificului traducerii literaturii pentru copii. Distincții clare sunt necesare ori de câte ori examinăm unul dintre următoarele aspecte: cititorii țintă, teorii și modele ale traducerii, rolul traducătorului, tipuri de texte și etape ale traducerii.

Capitolul 3, sugestiv intitulat *Fundamentele traducerii literaturii pentru copii*, tratează cele mai importante aspecte care definesc traducerea literaturii pentru copii drept o nouă disciplină academică. Gravitând în jurul copiilor ca beneficiari direcți ai întregului proces de traducere, traducerea literaturii pentru copii explorează impactul traducerii asupra viitorilor cititori.

Asimetria și varietatea, o relație interesantă între consumatori și furnizori, multiplicitatea identităților, precum și localizarea sunt unele dintre elementele cheie care vor fi explorate în detaliu. În plus, al treilea capitol va stabili un set de norme de traducere funcționale în societatea contemporană. Totuși, a urma aceste norme nu este suficient.

Traducătorii literaturii pentru copii sunt conștienți de constrângerile sistemice adaptând traducerea la stringențele externe și la dezvoltarea internă. Pentru a realiza acest lucru, ei folosesc o varietate de strategii de traducere, de la cele sintactice până la cele pragmatice. Nu în ultimul rând, alegerile pe care le fac duc la schimbări sau transpoziții în traducere, schimbări care indică gradul de (in)traductibilitate al cărților pentru copii.

Următoarele capitole se axează pe unele dintre cele mai problematice și controversate aspecte ale teoriei traducerii: echivalența și specificitatea culturală. Capitolul 4, *Echivalență în traducerea literaturii pentru copii*, prezintă o analiză extinsă a conceptului de echivalență din diferite puncte de vedere, evidențiind influența acestuia asupra traducerilor textelor literare pentru copii.

În mod similar, Capitolul 5, *Traducerea literaturii pentru copii și specificitatea culturală*, este dedicat identificării itemilor cu specific cultural și tehnicilor de traducere a acestora. Indiferent dacă aleg autohtonizarea sau înstrăinarea, traducătorii pentru copii trebuie să se asigure că traducerile lor îndeplinesc așteptările viitorilor cititori. Ultimul capitol, *Traducerea literaturii pentru copii între tradiție și inovație - studii de caz*, examinează problemele de traducere ridicate de literatura tradițională pentru copii în comparație cu literatura contemporană pentru copii.

Studiile de caz paralele oferă motive solide pentru investigarea următoarelor probleme: identitate culturală și lingvistică în basmele populare românești, traducerea expresiilor idiomatice în basmele englezești, limbajul popular și local în traducerea operei lui Creangă, o reconfigurare a fantasticului în traducerea basmelor românești moderne, confruntare lingvistică în romanele pentru adolescenți ale lui Andy Briggs și traducerea vocabularului tehnologic și a referințelor interculturale în literatura pentru tineri a lui Cory Doctorow.

În concluzie, această lucrare pledează pentru o analiză detaliată a traducerii literaturii pentru copii și invită atât teoreticienii cât și practicienii să descopere complexitatea și versatilitatea unui domeniu de cercetare neexplorat. Departate de a fi exhaustivă, analiza noastră deschide multiple căi de cercetare propunându-și o reevaluare a unei discipline academice neglijate.

Capitolul 1

Interdisciplinaritatea traducerii literaturii pentru copii

Făcând apel la concepte, teorii și modele relevante din lingvistică, etno-lingvistică, studii de gen, filosofie, psihologie, istorie, politică sau ideologie, traducerea literaturii pentru copii poate fi totuși considerată o disciplină academică independentă care merită investigată .

Noutatea unei asemenea abordări se bazează pe acceptarea influențelor interdisciplinare asupra traducerii literaturii pentru copii fără a pierde din vedere obiectivul principal, acela de a dovedi existența unui domeniu de cercetare separat cu un potențial poate neașteptat și, cu siguranță, neexploatat.

În primul rând, controversa terminologică poate fi ușor depășită dacă termeni diferiți sunt pe rând explicați pentru a nu crea confuzie sau neînțelegeri. De fapt, aceste probleme dispar dacă delimităm cu atenție sensurile termenilor din următoarea listă:

- ❖ **traducerea pentru copii** este cel mai general termen care include atât lucrările literare cât și pe cele non-literare dedicate copiilor;
- ❖ **traducerea literaturii pentru copii** este termenul general folosit pentru a denumi multitudinea de teorii, modele, strategii, caracteristici, norme și principii implicate în traducerea textelor literare pentru copii;
- ❖ **traducerea literaturii copiilor** se referă la procesul de traducere al acelor texte care intră în mod tradițional în canonul literar al copiilor și sunt percepute ca atare de majoritatea cititorilor, indiferent dacă sunt obișnuiți sau specializați;
- ❖ **literatura pentru copii tradusă** este o sintagmă care descrie traducerea înțeleasă ca un produs;
- ❖ **literatura pentru copii în traducere** arată preferința spre analiza obiectivelor, normelor, tehnicilor și strategiilor de traducere.

Teoreticienii ai traducerii în acest domeniu au folosit acești termeni variați datorită varietății problemelor abordate. În lucrarea de față se regăsesc toți termenii de mai sus, dar pentru a denumi domeniul de cercetare este utilizat termenul *traducerea literaturii pentru copii* care acoperă perspectiva duală asupra traducerii înțeleasă atât ca proces cât și ca produs.

În dorința de a urmări evoluția studiilor în domeniu și de a stabili premisele considerării traducerii literaturii pentru copii o disciplină academică, am evidențiat importanța articolelor și studiilor datând de la sfârșitul anilor '70 și începutul anilor '80. În acest sens, lucrările lui Bell (1986, 1985), Klingberg (1986, 1978) și Shavit (1986) au constituit o bază solidă pentru cercetările

viitoare. Teoreticienii anilor '90 (Drott-Huth 1996; Hirano 1999; Pascua 1998; Puurinen 1998) au scris un număr de studii disparate al căror merit este de a fi lărgit spectrul de perspective și puncte de vedere asupra traducerii literaturii pentru copii.

Începutul noului mileniu a marcat o renaștere a interesului față de acest domeniu deschizând multiple căi de cercetare care au evoluat de la abordările conservatoare înspre cele liberale. Cele mai elocvente exemple includ: teoria centrată pe cititor și pe reacțiile acestuia (Oittinen 2000); abordarea comparativă a lui Fernandez López (2000); o cuprinzătoare trecere în revistă a abordărilor critice și teoretice (Tabbert 2002); discuția asupra intertextualității și intervizualității (Desmet 2001); investigarea traducerii literaturii pentru copii sub controlul statului (Thomson-Wohlgemuth 2003); studiile imaginilor culturale (Frank 2007; Seifert 2005); normele de traducere și importanța lor (Desmidt 2003; Stolt 2006); colecția celor mai reprezentative articole din domeniu (Lathey 2006); tehnicile de traducere a numelor proprii în cărțile pentru copii (Camara Aguilera 2008); analiza relației dintre teorie și practică în traducerea textelor pentru copii (Carta 2008); rolul traducătorilor în calitate de povestitori invizibili (Lathey 2010); educația interculturală și traducerea pentru copii (Hélot 2011).

Traducerea literaturii pentru copii este un demers antropologic care se bazează pe stabilirea unor legături între diferite culturi, în acest caz între cadrul de referință englezesc și cel românesc. Consider că scopul traducerii este atins atunci când comunicarea între culturi este un act benefic atât pentru cultura mai puternică sau hegemonică cât și pentru cultura mai mică sau subordonată.

Cărțile pentru copii cu un incredibil succes la public (trilogia *His Dark Materials - Materiile întunecate*, 1995-2000 semnată de Philip Pullman; seria *Harry Potter*, 1997-2007 aparținând lui J.K.Rowling sau saga *Twilight - Amurg*, 2005-2008 a lui Stephenie Meyer) au fost traduse aproape imediat în multe limbi străine dovedind faptul că barierele culturale pot fi depășite și literatura pentru copii poate intra în universalitate. În această lucrare, cărțile de mai sus sunt analizate în vederea demonstrării faptului că recunoașterea lor internațională se datorează autorilor lor, dar și darului traducătorilor de a conserva elemente universale din punct de vedere cultural și în același timp de a exploata noțiunile de multiculturalism și diversitate.

În epoca globalizării, sistemul internațional de traducere a literaturii pentru copii este marcat de dominarea titlurilor în limba engleză. Din nefericire, cerințele de marketing au forțat editurile românești să aleagă traduceri din limba engleză în detrimentul producțiilor naționale pentru copii. În consecință, chiar și procesul de scriere a unor cărți românești originale pentru copii a cunoscut o pantă descendentă în ultimii 10 ani. O statistică realizată de Asociația Scriitorilor Români dovedește că între 2002 și 2009, Premiul pentru cel mai bun scriitor român de literatură pentru copii și tineret a fost acordat doar de 2 ori: în 2002 pentru cartea *Binoclul motanului Potifar* a Doinei Cetea și în 2003 pentru cartea *Planeta portocalie* a lui Stelian Țurlea.

Pentru ca lucrurile să se schimbe, scriitorii pentru copii ar trebui încurajați și atât cărțile clasice pentru copii cât și cele contemporane ar trebui traduse în limba engleză pentru a deveni cunoscute copiilor din toată lumea.

În ciuda numărului relativ mic de cărți românești pentru copii din ultimii ani, literatura română are o lungă tradiție în acest domeniu și putem cu ușurință enumera o serie de autori români pentru copii ale căror opere literare sunt extrem de valoroase și includ o diversitate de texte de la basme, mituri și legende până la poezii, povestiri sau romane. Lista este extrem de lungă și nume precum Vladimir Colin, Victor Eftimiu, Ioan Slavici, Ion Creangă, Grigore Băjenaru, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Elena Zafira Zanfir, Otilia Cazimir, Dumitru Almaș, Constantin Chiriță, Ionel Teodoreanu, Mihail Sadoveanu și mulți alții merită atenția copiilor de pretutindeni.

În acest context, fenomenul globalizării poate avea consecințe benefice dacă este privit nu ca un motiv de teamă față de dominația limbii și culturii engleze, ci ca o șansă oferită atât scriitorilor cât și traducătorilor români pentru copii. Cu o curiozitate nestăvilită și cu o percepție acută a tot ceea ce este nou, copiii din toată lumea ar reacționa cu siguranță în mod pozitiv la o poveste care este bine scrisă și tradusă.

Pe lângă demersul antropologic pe care îl presupune, traducerea literaturii pentru copii implică și multiple legături cu studiile de gen. Astfel, poziția literaturii pentru copii și implicit a traducerii acesteia a fost pentru multă vreme una marginală și periferică la fel ca în cazul literaturii scrise de femei sau dedicate femeilor.

Atitudinea reprezentanților mediului academic precum și a editorilor care au fost nevoiți să se plece în fața cerințelor unui regim totalitar au contribuit la crearea unei percepții publice greșite și a unui statut inferior al traducerii literaturii pentru copii în România și în multe alte țări.

În România, lucrurile s-au schimbat în bine după căderea regimului comunist în 1989. Monopolul editurii „Ion Creangă” asupra literaturii pentru tineri a fost înlocuit prin apariția unor edituri particulare cum ar fi „Tineretului” sau „Cartea Copiilor”. În plus, cele mai influente edituri românești de după 1989 (Humanitas, Corint, Nemira, Teora, All, Paralela 45, RAO etc.) au aprobat publicarea unor colecții dedicate literaturii pentru copii și tineret. Republicarea unor autori români și străini pentru copii și diversificarea tipologiei cărților pentru copii publicate în România au constituit un important pas înainte pentru piața de carte românească adresându-se acestei categorii de cititori. Prin contrast, inițiativele curajoase ale primilor ani de după revoluția din 1989 au fost recent blocate de situația economică generală și, îndrăznesc să spun, de o atitudine mai degrabă pasivă a autorităților.

Revenind la importanța studiilor de gen pentru traducerea literaturii pentru copii, remarcăm următoarele aspecte: influența (oarecum paradoxală) a cărților pentru copii semnate de femei, dezvoltarea unui tip de ficțiune narativă pentru fete și clasificarea acestui tip de ficțiune ca o sub-categorie a literaturii pentru copii și contribuția majoră a femeilor în ipostaza de traducători sau teoreticieni la apariția unei noi discipline.

Probabil în căutarea unui sanctuar într-o societate dominată de bărbați, femeile au început să scrie cărți pentru copii, cumva confirmând rolul lor deja consacrat de mame și educatori ai viitoarei generații. Literatura de expresie engleză pentru copii se mândrește cu operele unor scriitoare precum Mary Wollstonecraft, Maria Edgeworth, Anna Sewell, E. Nesbitt, Eleanor Farjeon, Enid Blyton, Annie Barrett, Cynthia Harnett, Penelope Farmer, Helen Cresswell, Anne Digby, Jacqueline Wilson, J.K.Rowling sau Stephenie Meyer. Deși merită să fie apreciată, literatura pentru copii scrisă de femei nu o depășește ca valoare sau cantitate pe cea semnată de bărbați. A considera literatura pentru copii apanajul femeilor este doar o prejudecată și un exemplu de atitudine patriarhală.

Aceleași observații se aplică și în cazul literaturii pentru copii din România. Putem identifica un echilibru între cărțile pentru copii semnate de femei și cele scrise de bărbați. Pe de altă parte, nu putem nega contribuția majoră a scriitoarelor pentru copii din România. Acestea au îmbrățișat o varietate de specii și genuri literare precum: poezie (Nina Cassian, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Otilia Cazimir, Elena Farago, Alina Miron sau Ioana Nicolaie), basme (Maria Ioniță, Elena Zafira Zanfir, Maria Chita Pop sau Maria Itu), legende (Angela Dumitrașcu-Bega), romane (Elvira Bogdan, Gica Iuteș sau Rodica Moldoveanu), povestiri și nuvele (Irina Teodorescu, Adina-Maria Popa sau Virginia Carianopol). În ciuda faptului că este bine reprezentată, literatura pentru copii din România scrisă de femei nu a avut același statut cu cea semnată de bărbați. O parte dintre aceștia (Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Il.L.Caragiale, Mihail Sadoveanu sau Liviu Rebreanu) au obținut cel puțin o recunoaștere la nivel național a operei lor. Traducerea operelor literare pentru copii semnate de femei a ieșit din discuție cu totul.

Este adevărat că nu putem vorbi de o tradiție a ficțiunii narative pentru fete în literatura pentru copii din România deși în mod paradoxal există personaje feminine memorabile create de autori de sex masculin (Duduia Lizuca din opera literară *Dumbrava minunată* de Mihail Sadoveanu, sau Olguța din opera literară *La Medeleni* de Ionel Teodoreanu).

Unele concepte și idei filozofice pot influența deciziile luate de traducătorii textelor literare pentru copii. Înțelegerea, interpretarea și în cele din urmă traducerea limbajului copiilor reprezintă una dinre cele mai mari provocări cu care se confruntă un traducător al cărților pentru copii.

O astfel de analiză detaliată necesită efortul unor traducători profesioniști. În ciuda meritelor sale, Asociația Traducătorilor din România fondată de Cristiana Coblis în 2004 nu are o ramură distinctă sau o secțiune dedicată traducerii literaturii pentru copii, ca să nu mai vorbim despre necesitatea creării unei Asociații a Traducătorilor de Literatură pentru Copii.

În opinia mea, un traducător profesionist în acest domeniu va avea o perspectivă clară asupra psihologiei copilului și a evoluției conceptelor de copil și copilărie de-a lungul secolelor și va fi familiarizat cu abilitățile de vorbire și citire ale cititorilor care aparțin unor grupe de vârstă diferite (conform apendicelor 1, 2 și 3).

Conexiunile multiple dintre lingvistică și studiile de traducere a literaturii pentru copii se bazează în principal pe cele mai importante concepte din teoria lingvistică (perspectiva sincronică asupra disciplinei, relația dintre semnificat și significant, tipologia traducerii, analiza gramaticală și lexicală, text și context, echivalență, norme lingvistice, corpus lingvistic, sau programe de pregătire a traducătorilor).

O privire de ansamblu asupra dezvoltării istorice a interesului cercetătorilor din domeniu și asupra schimbărilor revoluționare ale percepției societății asupra copiilor și copilăriei dezvăluie legătura dintre istorie și traducerea literaturii pentru copii care implică atât o manipulare internă cât și una externă datorată unor norme didactice, ideologice, etice sau religioase.

În concluzie, traducerea literaturii pentru copii beneficiază de realizările din alte domenii cu care împărtășește anumite teorii, modele, norme, principii sau strategii. Propriile sale cerințe sau caracteristici vor avea la rândul lor un impact asupra domeniilor respective de vreme ce transferul este reciproc.

Capitolul II

Variabile în traducerea literaturii pentru copii

versus

traducerea literaturii pentru adulți

Analiza comparativă a traducerii literaturii pentru copii și a traducerii literaturii pentru adulți dovedește că există anumite variabile comune ambelor tipuri de traduceri, dar există de asemenea și anumite variabile distincte care apar doar în cazul traducerii cărților pentru copii. Drept urmare, capitolul al II-lea urmărește identificarea acestor variabile și a posibilelor modalități de a le folosi pentru a rezolva ecuația traducerii. Cea mai mare provocare constă în faptul că aceste variabile de traducere intră într-o varietate de combinații și nicio ecuație a traducerii nu seamănă până la identificare cu o alta deja rezolvată. Pe de altă parte, existența acestor variabile ușurează munca traducătorilor deoarece aceștia vor avea câteva repere orientative după care se vor putea ghida în realizarea traducerilor.

Acest capitol se axează pe discutarea următoarelor variabile care intervin în procesul de traducere a textelor literare pentru copii în comparație cu traducerea literaturii pentru adulți: cititorii țintă, teorii și modele ale traducerii, rolul traducătorului, tipuri de texte și etapele traducerii.

În ceea ce privește cititorii țintă, cele mai importante aspecte care diferențiază traducerea literaturii pentru copii de traducerea literaturii pentru adulți se referă la faptul că prima pune un accent mult mai mare pe cititori și pe reacțiile acestora. Vreme îndelungată, motivații de ordin didactic bazate pe o protejare excesivă a copiilor au stat la baza hotărârii editorilor de a respinge anumite cărți considerate nepotrivite datorită prezenței unor subiecte tabu cum ar fi: considerații politice, aluzii rasiale, religioase sau etnice, elemente de magie, sexualitate, boli sau moarte, necazuri familiale sau divorțul părinților.

Spre deosebire de copiii din secolele trecute, copiii din societatea contemporană devin tineri adulți mult mai repede de aceea teme care altădată erau considerate subiecte tabu sunt acum o garanție a succesului unei cărți pentru copii pe piața internațională. Totuși, este de preferat ca traducării să aibă în vedere nivelul de vârstă al cititorilor deoarece preșcolarii preferă un alt tip de cărți decât preferă copiii mai mari sau adolescenții.

Ba mai mult, ambivalența generată de o dublă audiență (copii și adulți) adăugă elemente noi care cresc complexitatea sarcinii traducătorului. Acesta trebuie să ia în considerare nu numai particularitățile de vorbire ci și abilitățile de citire ale copiilor de vârste diferite și în același timp să răspundă cerințelor grupurilor intermediare (părinți, profesori, editori, critici, teoreticieni ai traducerii). Unele texte literare sunt ambivalente și acesta este cazul cărților lui Lewis Carroll,

Aventurile lui Alice în Țara Minunilor și Aventurile lui Alice în Lumea Oglinzii care pot fi citite de copii la un nivel convențional, literal sau interpretate de un adult la un nivel mai sofisticat, satiric. În consecință, traduceri ale aceluiași text pot fi foarte diferite în concordanță cu publicul țintă: copii sau adulți.

În plus, dificultatea crește deoarece atât cititorii reali cât și cititorii potențiali ai textului original din limba sursă nu sunt aceiași și nu au aceleași așteptări cu cele ale cititorilor reali și potențiali ai textului tradus în limba țintă. Datorită influenței editorilor și criticilor asupra selecției cărților ce urmează a fi publicate, uneori, traducătorii de literatură pentru copii fac greșeala de a scrie pentru adulți întrucât aceștia au puterea decizională orientând lectura copiilor.

O trecere în revistă din punct de vedere diacronic a teoriilor și modelelor de traducere care pot fi aplicate în cazul traducerii literaturii pentru copii este cu siguranță necesară. În acest caz, unele teorii își găsesc aplicabilitatea mult mai bine decât altele.

Lucrarea de față se oprește asupra teoriei prototipurilor, teoriei polisistemului, teoriei skopos-ului, teoriei traducerii bazată pe corpus-uri și teoriei audiovizuale care oferă perspective noi asupra traducerii literaturii pentru copii.

În traducerea literaturii pentru copii, traducătorii se folosesc de *teoria prototipurilor* în două moduri: ei aleg fie să substituie un anumit prototip din limba sursă pentru ca publicul cititor să-și formeze o idee despre sau să recunoască prototipurile din propria cultură, fie să conserve prototipurile din limba țintă dacă intenția lor este să-i familiarizeze pe cititorii țintă cu prototipurile din alte limbi și culturi.

Teoria polisistemului se axează pe faptul că literatura tradusă pentru copii funcționează ca un sistem selectând opere literare ce urmează a fi traduse pe baza unor norme și politici de traducere, fiind influențat de alte co-sisteme și ocupând fie o poziție primară, fie una secundară în polisistemul literar și de traducere.

În mod constant legată de nevoile și așteptările cititorilor, traducerea literaturii pentru copii recurge la *teoria skopos-ului* pentru a stabili scopul și obiectivele concrete ale unei traduceri adoptând o atitudine prospectivă față de procesul de traducere și extinzând aria posibilelor strategii de traducere.

Un câștig valoros atât pentru teoreticienii cât și pentru practicienii din domeniu, *teoria traducerii bazată pe corpus-uri* evidențiază diferențele dintre traducerea literaturii pentru copii și traducerea literaturii pentru adulți și dezvăluie elemente universale recurente în traducerea cărților pentru copii.

Teoria audiovizuală îmbrățișează moduri multiple de traducere în societatea contemporană: canale audio (radio-ul), canale audio și vizuale (ecranul televizorului) și canale audio, vizuale și scrise (multimedia). Acestea au apărut ca un răspuns la cerințele societății moderne bazate pe noile mijloace mass-media și noile tehnologii. De exemplu, cărțile din seria *Harry Potter* au dat naștere unei întregi industrii care cuprinde cărți audio, o serie cinematografică și jocuri video.

De la reprezentări iconice până la realizări conceptuale și teoretice, modelele de traducere sunt necesare pentru a scoate în evidență unul sau mai mulți factori implicați în procesul de traducere a literaturii pentru copii. Modelul de traducere al lui Nord (1969) ilustrează complexitatea procesului de traducere care se bazează pe o analiză detaliată a limbii sursă și pe un transfer de date în limba țintă în timpul decodării și recodării mesajului. Traducerea poate fi, de asemenea, percepută sub forma unei spirale ținând spre ceea ce este nou și încercând să înțeleagă ceea ce este vechi, în mod dialogic. Modelul circular al lui Nord (1991) cere o reevaluare constantă a textului din limba sursă pentru a se putea recurge la adaptări ulterioare la limba și cultura țintă. Complexitatea traducerii textelor pentru copii a fost investigată din punct de vedere naratologic de O'Sullivan (1999), în timp ce traducătorul în ipostaza de mediator între transmițător și receptor este cel mai bine portretizat de Dollerup (2006). Din punctul meu de vedere, aceste modele sunt reprezentative pentru traducerea literaturii pentru copii chiar dacă sunt împărtășite și de traducerea literaturii pentru adulți.

Opinia mea este că în cazul traducerii literaturii pentru copii un model interactiv funcționalist ar fi cel mai eficient deoarece se bazează pe presupunerea că textele sunt produse și receptate cu anumite intenții și îndeplinesc anumite funcții, favorizând astfel receptorii fără a lăsa deoparte analiza structurii lingvistice a textului sursă. Funcția originalului poate fi foarte diferită de funcția îndeplinită de traducerea aceluiși text cum s-a întâmplat în cazul *Călătoriilor lui Gulliver* de Jonathan Swift care inițial a fost destinată lecturii adulților pentru ca ulterior, prin multiple adaptări și traduceri, să intre în canonul literaturii pentru adulți.

Traducătorii înșiși reprezintă una dintre variabilele traducerii în cazul literaturii pentru copii. Propriile lor reflecții referitoare la rolul și funcțiile acestor variabile îi situează în ipostaza de cititori activi ai textului sursă și autori dinamic ai textului țintă. O abordare bazată pe traducător face lumină asupra eforturilor traducătorilor de a ajunge la sufletele și mințile copiilor în calitate de beneficiari direcți ai actului de traducere. (In) Vizibilitatea traducătorului depinde de persoana care judecă prezența traducătorului într-un text, gradul de înțelegere al acestuia, indiciile mai mult sau mai puțin vizibile care indică gradul de intervenție al acestuia etc.

În plus, familiarizarea traducătorului cu diverse tipuri de texte aparținând literaturii pentru copii este importantă deoarece acesta va alege metoda de traducere potrivită unui anumit tip de text. Analiza paralelă a unor texte din limba sursă și din limba țintă funcționează ca un mijloc de identificare a unor convenții repetitive și a unor modele specifice.

În ciuda diversității textelor pe care le cuprinde, literatura pentru copii are o serie de caracteristici după care un text va fi încadrat în acest tip de literatură: simplitatea; optimismul și inocența; accentul pus pe acțiune; prezentarea unor experiențe specifice copilăriei și adolescenței din perspectiva unui copil sau adolescent care de regulă este și protagonistul întâmplărilor; preferința pentru fantastic; imaginea unei lumi idilice; un mesaj didactic, moralizator sau tendința de a dezvolta structuri repetitive. Sunt necesare nuanțări și precizări pentru a demonstra faptul că aceste caracteristici nu sunt obligatoriu universal valabile.

Un limbaj simplu, nesofisticat este într-adevăr o trăsătură a cărților pentru copii, dar nivelul de vârstă este foarte important aici, întrucât, uneori, adolescenții sau chiar copiii mai mici pot fi atrași de termeni complexi sau exotici. Acțiunea și dialogul sunt într-adevăr preferate descrierii sau introspecției și multe cărți pentru copii pledează în favoarea acestui lucru, dar sunt și cărți pentru copii care au avut succes tocmai datorită faptului că au pus accent pe descriere sau pe aventurile spirituale ale protagoniștilor (*Peter Pan in Kensington Gardens, Charlotte's Web, Kenny's Window, The Last Unicorn* etc.).

O caracteristică esențială a literaturii pentru copii o constituie faptul că protagonistul este de obicei un copil sau un adolescent și narațiunea va avea în vedere problemele cu care se confruntă acesta. În această privință, povestirile și romanele pentru copii dispun de o varietate de tipologii ale copiilor. Jucăuși, inocenți, inteligenți sau timizi, copiii din textele literare românești au aceleași probleme pe care le au toți copiii dintotdeauna: efectele trecerii de la copilărie la adolescență (Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*); lipsa educației (I.L.Caragiale – *D-l Goe ... și alții*); fascinația față de lumea animalelor (Emil Gârleanu, *Din lumea celor care nu cuvântă*); nevoia de aventură, legăturile de prietenie sau primii fiorii ai dragostei (Constantin Chiriță, *Cireșarii*). Stilul unic al scriitorilor le-ar fi asigurat universalitatea dacă operele semnate de aceștia ar fi fost traduse și astfel ar fi ajuns la un public larg cum s-a întâmplat cu o serie de cărți faimoase din mediul anglofon.

Perspectiva optimistă asupra lumii nu mai este în mod obligatoriu o regulă pentru scriitorii de texte literare pentru copii de vreme ce copiii și adolescenții din societatea contemporană adesea se comportă asemenea unor tineri adulți și sunt mult mai expuși unei varietăți de probleme. Ei ar fi interesați să citească despre ele pentru a le putea depăși .

Fascinația pentru fantastic este încă o trăsătură predominantă a literaturii pentru copii și acesta este motivul pentru care cărțile lui Rowling, Pullman sau Meyer s-au bucurat de un asemenea succes. Scriitorii români contemporani pentru copii cum ar fi Mircea Cărtărescu, Doina Cetea, Victor Cilincă sau Stelian Țurlea au ales să conserve elementul fantastic și să adauge elemente noi care să asigure modernitatea textelor lor.

Nici caracterul didactic al cărților pentru copii nu mai este predominant în acest tip de literatură și de asemenea nici reprezentarea idilică a copiilor și a copilăriei. Protagonștii din romanele contemporane pentru adolescenți sunt sfâșiați de sentimente contradictorii fiind conștienți că în realitate distincția dihotomică dintre bine și rău nu mai este atât de bine delimitată ca în basmele românești tradiționale (tânărul protagonist din romanul lui Andy Briggs *Villain.Net – Consiliul răului* este o ilustrare a unui astfel de personaj).

Un conglomerat format din foarte multe tipuri de texte, literatura pentru copii include diferite categorii de texte fiecare dintre ele cu o funcție distinctă și cu scopuri educaționale și estetice distincte. Diferite clasificări se bazează de obicei pe următoarele genuri literare: cărțile cu imagini, ficțiunea realistă contemporană, ficțiunea istorică, fantezia modernă, literatura tradițională, poezia, biografia și non-ficțiunea (cărțile informative).

Clasificarea pe care o am în vedere se referă la o paralelă între genurile și speciile literaturii pentru copii care se regăsesc în literatura din România precum și în cea din spațiul anglofon. Această clasificare se realizează în funcție de conținutul și forma textelor respective și cuprinde opere literare care se adresează copiilor între 3-13 ani și adolescenților între 14-18 ani și se încadrează în categoriile menționate mai sus cu amendamentul că se ține cont și de speciile literare aferente (basmе, povestiri, nuvele, romane etc.) care pot fi regăsite într-o categorie sau alta. Fiecare traducător trebuie să decidă dacă își poate asuma responsabilitatea pentru traducerea oricărui tip de text literar pentru copii, indiferent dacă este poetic, în proză sau dramatic sau dacă ar trebui să se specializeze pe un anumit gen literar.

Pentru a rezuma, traducătorii pentru copii plătesc tribut atât limbii și culturii sursă cât și limbii și culturii țintă. Un proces decizional, procesul de traducere a literaturii pentru copii implică următoarele etape: o analiză a angajamentului de a traduce un anumit text; o analiză a textului sursă și transpunerea efectivă a acestuia în limba și cultura țintă.

Capitolul III

Fundamentele traducerii literaturii pentru copii

Capitolul al III-lea analizează în profunzime obiectivele, caracteristicile, normele, principiile, strategiile și transpozițiile pe care le presupune traducerea literaturii pentru copii și astfel, dezvăluie potențialul uriaș al acestui domeniu de cercetare. Obiectivele generale ale acestei discipline academice se referă la necesitatea de a oferi o bază teoretică, dar și repere practice care să îi ajute pe traducătorii pentru copii în activitatea lor. Obiectivele specifice ale procesului de traducere a literaturii pentru copii stipulează faptul că traducătorii trebuie să se concentreze asupra următoarelor obiective:

- ❖ **formarea unui cititor multicultural** care folosește traducerea pentru a se familiariza cu diferite culturi ale lumii și are șansa de a explora noi modalități de a gândi și de a privi lucrurile în timp ce învață să accepte și să se bucure de diversitatea internațională;
- ❖ **inițierea unei comunicări interculturale** din perspectiva unor cititori diferiți din țări diferite, vorbind limbi diferite și având obiceiuri de lectură diferite;
- ❖ **promovarea unei agende interculturale** bazată pe schimburile culturale dintre textele sursă și textele țintă și pe recunoașterea principiilor de schimbare potențială și modificare prin traducere.

De exemplu, îndeplinirea primului obiectiv presupune ca un copil din România să poată să se familiarizeze cu folclorul, obiceiurile și tradițiile englezești prin intermediul traducerilor unor cărți precum: *Folk and Hero Tales* (1975) de James MacDougall; *British Folk Tales and Legends: A Sampler* (1977) de Katharine Briggs; *British Myths and Legends* (1986) de M.I.Ebbutt; *English Fairy Tales* (1993) de Joseph Jacobs or *Myths and Legends of the British Isles* (1999) de Richard Barber.

Pe de altă parte, copiii din spațiul anglofon ar trebui să aibă ocazia de a descoperi frumusețea și bogăția culturii românești. Acest lucru ar fi posibil dacă cel puțin cele mai importante basme, mituri și legende românești ar fi traduse în engleză. Printre colecțiile pe care le consider importante se numără: *Basme* (1984) de Vladimir Colin; *Cerbul fermecat* (1985) de Victor Eftimiu; *Drumul urieșilor* (1986) de Maria Ioniță; *Comorile Dunării* (1988) de Angela Dumitrescu-Bega; *Legende istorice* (1989) de Dimitrie Bolintineanu și *Povești populare* (1989) de Ion Pop Reteganul.

Al doilea obiectiv are în vedere faptul că nu ne putem aștepta ca o traducere a unui text din secolul al XVIII-lea sau al XIX-lea să aibă același impact asupra unui copil din secolul al XXI-lea, așa cum a avut la vremea când a fost scris textul respectiv. Pentru a ilustra acest lucru, mă refer la

romanele lui Charles Dickens care apăreau inițial pe capitole în publicațiile vremii și scriitorul schimba adesea acțiunea în funcție de preferințele cititorilor. Romanul *Oliver Twist* (1830-1839) este un astfel de caz și se știe că la data publicării romanului, scriitorul dorea să atragă atenția cititorilor adulți asupra tarelor societății de atunci: exploatarea copiilor care erau forțați să muncească în condiții grele de la vârste fragede și recrutarea acestora în bande organizate de hoți și criminali.

Efectele industrializării asupra Angliei secolului al XIX-lea erau stringente la momentul când Dickens a scris romanul său, dar realitățile de atunci nu mai sunt familiare cititorilor traducerii românești din 1991 a Teodorei și Profirei Sadoveanu sau chiar și mai puțin cititorilor traducerii din 2009 a Mariei Petrescu, Luminiței Cocârț și Sorinei Chiper. Longevitatea romanului și aprecierea de care se bucură și astăzi se datorează de fapt unor teme, motive, personaje și situații cu caracter universal care se regăsesc în roman și abilității traducătorilor de a se adapta la așteptările unui copil din societatea contemporană explicând, atunci când este cazul, unele referințe istorice.

Promovarea unei agende interculturale este un alt obiectiv major al traducerii literaturii pentru copii și pentru a facilita transferul intercultural traducătorii manipulează uneori textul sursă într-un mod pozitiv inserând explicații suplimentare pentru a capta atenția viitorilor cititori și pentru a se putea raporta la acei cititori din limba și cultura țintă care au nevoie de informații pe care autorii textelor sursă le consideră implicite.

Dacă doresc să-și atingă obiectivele, traducătorii de literatură pentru copii vor lua în considerare faptul că există niște caracteristici majore care pot fi atribuite acestui tip de traducere: asimetria, varietatea, relația consumatori-furnizori, multiplicitatea identităților și localizarea.

În primul rând, traducerea literaturii pentru copii dezvoltă **o relație asimetrică** între copii și adulți deoarece influența adulților este un factor important în producerea și distribuirea de traduceri literare pentru copii. Criticii, teoreticienii și membrii comitetelor de acordare a premiilor literare, traducătorii înșiși, editorii, părinții sau oficialii din Ministerul Educației exercită în permanență o influență copleșitoare asupra cărților ce urmează a fi traduse pentru copii. Dacă ar acorda un credit mai mare copiilor și posibilităților acestora de a înțelege un anumit text, adulții ar reuși să depășească o serie de obstacole privitoare la asimetria, la nivel sintagmatic și paradigmatic, dintre limba sursă și limba țintă și la poziția asimetrică a traducerii literaturii pentru copii în mediul anglo-american în comparație cu situația din țările estice.

În al doilea rând, conceptul de **varietate** afectează traducerea cărților pentru copii din diferite unghiuri: o gamă largă de genuri și specii literare formează categoria eterogenă a literaturii pentru copii; preferințele cititorilor sunt extrem de diverse în concordanță cu grupul de vârstă căruia îi aparțin, nivelului de înțelegere și afilierii socioculturale și nu în ultimul rând, multe teorii, modele, concepte, norme, principii și strategii pot fi aplicate acestui domeniu.

În al treilea rând, societatea contemporană se bazează pe mecanismele de marketing de aceea traducerea literaturii pentru copii este în principal preocupată să satisfacă cererile inerente unei **relații consumator-furnizor** cu copii sau adolescenți în calitate de consumatori și edituri în calitate de furnizori ai acestui tip de literatură. Traducătorul ar trebui să ocupe o poziție privilegiată în lanțul tradițional al legăturilor dintre consumatori și furnizori, dar de obicei acest lucru nu se întâmplă datorită unui statut scăzut, unor termene mult prea stricte și unui nivel scăzut al retribuției financiare.

Ba mai mult, traducătorii pentru copii contribuie la protejarea și promovarea unor limbi și culturi diverse, cu alte cuvinte la apărarea **multiplicității identităților** într-un univers al globalizării. Procesul traducerii cărților pentru copii implică un adevărat joc al identităților la nivel lingvistic, național, cultural, personal sau psihologic.

În cele din urmă, **localizarea** și localizarea inversă sunt termeni folosiți pentru a explica mișcarea dinspre limbile centrale spre limbile periferice și invers. Traducătorii pentru copii ar recurge mai bine la localizarea parțială care ar indica atât adaptarea cât și conservarea. Un termen mai modern este cel de **glocalizare** care se aplică localizării în contextul globalizării și descrie faptul că indiferent cât de local arată un anumit produs va reține unele trăsături ale produsului original.

Pentru a fi pe deplin acceptată ca o disciplină academică distinctă, traducerea a literaturii pentru copii necesită integrarea unui set de norme care și-ar dovedi eficiența în procesul de luare a deciziilor. În ceea ce mă privește, eu consider că **normele inițiale** (referitoare la hotărârea traducătorului de a opta fie pentru normele valabile în cultura sursă, fie pentru cele aferente culturii țintă), **normele preliminare** (care determină selecția textelor de tradus și modalitatea de traducere a acestora) și **normele operaționale** (care includ normele matriciale și textual-lingvistice ce guvernează traducerea efectivă a unui text) ale lui Toury (1995) precum și **normele profesionale** (care derivă din analiza textelor literare și non-literare produse de traducătorii profesioniști) și **de expectanță** (determinate de așteptările cititorilor din limba și cultura țintă) ale lui Chesterman (1997) sunt funcționale în procesul de traducere a literaturii pentru copii.

Acestora le adaug un set de norme cu precădere valabile în cazul traducerii literaturii pentru copii după cum urmează: **norme literare/ estetice** (care stabilesc conformitatea și validitatea judecăților critice asupra operelor de artă); **norme comerciale/ de afaceri** (care răspund cerințelor de marketing într-o societate de consum) și **norme educaționale/ didactice/ pedagogice** (care presupun adaptări potrivite dezvoltării morale și intelectuale a copilului și exemple relevante de comportament acceptate de membrii societății într-un anumit moment istoric).

În plus, normele de traducere în cazul literaturii pentru copii funcționează potrivit unor principii fundamentale care sunt menite să optimizeze procesul de traducere în ansamblul său. Astfel, menționăm principiul adaptării textului la stringențele externe cum ar fi manipularea ideologică sau morală și principiul adaptării textului la dezvoltarea internă cum ar fi respectarea nivelului de vârstă și de înțelegere a cititorilor și respectarea structurii interne a limbii țintă. Pe o scară mai largă, constrângerile sistemice se referă la relațiile ce se stabilesc în interiorul polistemului literar și de traducere.

Ținând cont de normele și principiile de traducere, traducătorii pentru copii au posibilitatea de a alege dintr-o multitudine de strategii, tehnici și proceduri de traducere. Cel mai important lucru de reținut este faptul că în practica traducerii, strategiile sintactice, semantice sau pragmatice, conservarea și substituția, procedeele de traducere directe sau indirecte adesea se întrepătrund în funcție de scopul traducerii și de tipul de text implicat în procesul de traducere. Numeroase exemple din cărți românești și englezești pentru copii vin în sprijinul acestei idei.

În cazul **strategiilor de traducere sintactice**, sunt enumerate și explicate în detaliu aceste strategii de traducere urmate de exemple relevante dintr-o varietate de texte literare românești și englezești pentru copii după cum urmează: traducere literală (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) tradus de Petru Comarnescu sau Andy Briggs – *HERO.COM – În slujba binelui* (2010) traducere de Georgiana Harghel); împrumuturi (Cory Doctorow – *Little Brother* (2008) traducere de Ana-Veronica Mircea) și calc-uri (Andy Briggs – *HERO.COM – În slujba binelui* (2010) traducere de Georgiana Harghel); transpoziții (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); schimbări de la o unitate la alta (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); schimbări de structură a unităților (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); schimbări de structură a propoziției (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) tradus de Petru Comarnescu); schimbări de structură a frazei (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); schimbări care țin de coeziunea textului (Robert Louis Stevenson (1987) – *Comoara din insulă* traducere de Brunea-Fox); schimbări ale modului de expresie de la un nivel la altul (Philip Pullman – *Luminile Nordului* (2007) traducere de Aida Oprea și Irina Pachițanu) și schimbări la nivel retoric (Philip Pullman – *Luminile Nordului* (2007) traducere de Aida Oprea și Irina Pachițanu).

Strategiile de traducere semantice sunt acelea care schimbă sau modifică sensul textului, al propoziției sau frazei. Traducerea textelor literare pentru copii presupune folosirea unor astfel de strategii după cum urmează: sinonimia (Andy Briggs – *HERO.COM – În slujba binelui* (2010) traducere de Georgiana Harghel); antonimia (J.K.Rowling – *Harry Potter și piatra filozofală* (2007) traducere de Ileana Epureanu); hiponimia (Andy Briggs – *HERO.COM – În slujba binelui* (2010) traducere de Georgiana Harghel); modificarea gradului de abstractizare al textului (Andy Briggs –

HERO.COM – În slujba binelui (2010) traducere de Georgiana Harghel); schimbarea de distribuție (Stephenie Meyer – *Amurg* (2008) traducere de Laura Frunză); schimbarea accentului (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); parafrizarea (Robert Louis Stevenson (1987) – *Comoara din insulă* traducere de Brunea-Fox); schimbarea tropilor sau figurilor de stil (Philip Pullman – *Luminile Nordului* (2007) traducere de Aida Oprea și Irina Pachițanu) precum și alte schimbări tematice cum ar fi schimbarea direcției deictice (Stephenie Meyer – *Amurg* (2008) traducere de Laura Frunză).

Spre deosebire de strategiile de traducere sintactice care manipulează forma și de cele semantice care manipulează sensul, **strategiile de traducere pragmatice** includ: filtrarea culturală (strategiile de traducere a termenilor cu specific cultural sunt abordate în detaliu în capitolul 5); schimbarea gradului de înțelegere a textului făcând mesajul mai explicit sau mai implicit (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar); omiterea sau adăugarea unor informații (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu); schimbări interpersonale (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar); schimbări ilocuționare (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar); schimbări de coerență (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar) și traduceri care schimbă gradul de vizibilitate al textului (Cory Doctorow – *Little Brother* (2008) traducere de Ana-Veronica Mircea).

Situate între conservare și substituție, tehnicile de a trata termenii și textele cu specific cultural presupun: repetiția (Jack London – *Colț Alb* (1991) traducere de Mircea Alexandrescu); ușoară adaptare ortografică (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) traducere de Petru Comarnescu); traducere lingvistică (non-culturală) (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) traducere de Petru Comarnescu); glosare extratextuală (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood* (2009) traducere de Valentin Sângereanu Junior și Valen Pumnul-Blaga); glosare intertextuală ((Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood* (2009) traducere de Valentin Sângereanu Junior și Valen Pumnul-Blaga); sinonimie (parțială) (Mihai Eminescu – *Ioan Vestimie* (1981) traducere de Ana Cartianu); universalizare limitată (Stephenie Meyer – *Amurg* (2008) traducere de Laura Frunză) sau universalizare absolută (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood* (2009) traducere de Valentin Sângereanu Junior și Valen Pumnul-Blaga).

Procedeele de traducere directe cuprind împrumuturile, calc-urile și traducerea literală, procedee deja discutate în cazul strategiilor sintactice de traducere în timp ce procedeele de traducere indirecte cuprind: transpoziția cu un caz special, acela al transpoziției prin expansiune (Andy Briggs – *VILLAIN.NET – Consiliul răului* (2010) traducere de Georgiana Harghel); modularea (J.K.Rowling - *Harry Potter și piatra filozofală* (2007) traducere de Ileana Epureanu);

echivalența (Ion Creangă – *Memories of My Boyhood. Stories and Tales* (1978) traducere de Ana Cartianu și R.C.Johnston și Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood* (2009) traducere de Valentin Sângereanu Junior și Valen Pumnul-Blaga) și adaptarea (Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood* (2009) traducere de Valentin Sângereanu Junior și Valen Pumnul-Blaga).

În continuare, evidențiez faptul că alegerea unei anumite strategii de traducere a textelor literare pentru copii poate conduce la apariția unor schimbări în procesul de traducere care pot fi clasificate în: obligatorii (generate de diferențele dintre două sisteme lingvistice), sau opționale (alese de traducător din motive stilistice, ideologice sau culturale); schimbări de nivel (când un item al limbii sursă de la un anumit nivel lingvistic are un echivalent în limba țintă la un nivel diferit), sau schimbări de categorie (care implică schimbări de structură, rang, clasă sau termeni); schimbări constitutive (o consecință a diferențelor dintre două limbi și stiluri generale diferite) și schimbări individuale (provocate de stilul și personalitatea subiectivă a fiecărui traducător). De exemplu, o schimbare importantă se referă la schimbarea timpului verbal din engleză în română și invers. Astfel, trecutul simplu din engleză poate fi tradus în română prin timpuri aparținând atât axei trecutului, cât și axei prezentului sau viitorului (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu).

Pentru a rezuma, gradul de traductibilitate al textelor literare pentru copii depinde de capacitatea traducătorului de a jongla cu varietatea aspectele implicate în procesul de traducere (obiective, caracteristici, norme, principii sau strategii de traducere).

Capitolul IV

Echivalență în traducerea literaturii pentru copii

Noțiunea de echivalență este fără îndoială unul dintre cele mai problematice și controversate aspecte din domeniul traducerii. Termenul a cauzat și, probabil, va continua să cauzeze dezbateri intense printre cercetătorii acestui domeniu. De asemenea, termenul a fost analizat și evaluat din diferite perspective. Acest capitol își propune să evidențieze importanța echivalenței în cadrul reflecțiilor teoretice asupra traducerii, în general, și asupra traducerii literaturii pentru copii, în particular.

În traducerea literaturii pentru copii, teoriile și tipurile de echivalență ocupă o poziție importantă influențând produsul final din limba țintă. Dificultatea de a defini conceptul de echivalență pare să rezulte din imposibilitatea de a avea o abordare universală asupra conceptului.

Prima secțiune a capitolului este dedicată unei treceri în revistă a perspectivelor asupra conceptului de echivalență și a relațiilor de echivalență. Natura echivalenței este examinată în detaliu și la fel este și dihotomia dintre echivalența înțeleasă ca un concept empiric și echivalența înțeleasă ca un concept teoretic ceea ce conduce la o preferință clară pentru prima interpretare și la regulile normativității aplicate în cazul traducerii literaturii pentru copii.

În plus, intenția mea este de a demonstra că traducerea pentru copii înseamnă conservarea fondului invariant al originalului și manipularea textului cu o mai mare libertate pentru a îndeplini așteptările cititorilor din cultura țintă. În acest context, sintagma lui Jakobson (1959/2000) „echivalența prin diferență” pare providențială pentru traducerea textelor literare pentru copii, care este mai dificilă decât traducerea textelor literare pentru adulți datorită unor factori precum nivelul de vârstă sau subiectele tabu. Unul dintre cele mai interesante aspecte de discutat este efectul echivalenței care nu este același în cazul cititorilor textului sursă în comparație cu efectul asupra cititorilor textului țintă.

Cea de-a doua secțiune a capitolului 4 se concentrează asupra conceptului de echivalență înțeles ca o pendulare între *formalism* și *dinamism*. Pentru aceasta, sunt discutați termenii de echivalență formală și echivalență dinamică a lui Nida (1964) evidențiindu-se acuratețea și reproducerea caracteristicilor celui dintâi și adaptarea evidentă în cel de-al doilea caz. În traducerea literaturii pentru copii, echivalentul natural cel mai apropiat mesajului din limba sursă se referă la interesele, nevoile, reacțiile, cunoștințele și abilitățile de a citi ale copiilor din textul țintă și la contextul în care este produs un anumit mesaj întrucât traducerea literaturii pentru copii cuprinde o varietate de genuri și specii literare dedicate copiilor de diferite vârste și cu preocupări diferite.

Încercând o abordare a traducerii literaturii pentru copii prin intermediul echivalenței, distincția lui Newmark (1991) între traducerea semantică și traducerea comunicativă este necesară cu o accentuare a celui de-al doilea tip de traducere, deoarece traducerea literaturii pentru copii trebuie să se concentreze asupra copiilor și asupra cunoștințelor lor despre lume. În această situație particulară, traducătorul ia în considerare atât copiii cât și adulții în ipostaza de cititori ai acestor texte întrucât adulții sunt cei care ghidează lecturile copiilor. Din acest punct de vedere, sunt de acord cu Oittinen (2000) atunci când aceasta pretinde că o echivalență perfectă între textul sursă și textul țintă nu este posibilă.

Într-o anumită măsură, echivalența formală poate fi aplicată în cazul traducerii literaturii pentru copii, dar traducătorul este inevitabil nevoit să apeleze și la formele dinamice de echivalență. Ba mai mult, acesta va lua în considerare și strategiile de adaptare ale lui Hatim și Munday (2004) menționate la sfârșitul celei de a doua secțiuni.

Nu în cele din urmă, a treia secțiune se bazează pe o analiză detaliată a diferitelor tipuri de traducere predominante în traducerea pentru copii. În consecință, cercetarea se concentrează pe demonstrarea actualității tipologiei propuse de Baker (2006) urmărind modul în care funcționează echivalența la nivelul cuvântului și la cele superioare, echivalența gramaticală, echivalența textuală și echivalența pragmatică.

La nivelul cuvântului, dacă un traducător înțelege conceptele de câmpuri semantice și seturi lexicale acesta poate aprecia valoarea pe care un cuvânt o are într-un sistem dat și poate dezvolta strategii de abordare a cazurilor de non-echivalență. Pentru a ilustra acest aspect, această secțiune oferă exemplul câmpului semantic al vorbirii care include verbe generale precum *to speak* (*a vorbi*) și *to say* (*a spune*) și verbe mai specifice cum ar fi *to murmur* (*a murmura*), *to mutter* (*a mormăi*), *to whisper* (*a șopti*), *to cry* (*a țipa*) etc. Verbele aparținând acestui câmp lexical și modalitățile de traducere a acestora sunt analizate în diferite contexte extrase din romanul lui Roald Dahl *Charlie și fabrica de ciocolată* (2005) în traducerea Cristinei Iliescu.

În continuare sunt trecute în revistă principalele cazuri de non-echivalență oferindu-se exemple semnificative din diferite texte literare românești și englezești pentru copii după cum urmează: un concept din limba sursă nu este lexicalizat în limba țintă (Lucian Blaga – *Hronicul și cântecul vârștelor* (1984) sau Ion Creangă – *Povestea lui Harap-Alb* (1981); cuvântul din limba sursă este complex din punct de vedere semantic (Lucian Blaga – *Hronicul și cântecul vârștelor* (1984) sau Ion Creangă – *Fata babei și fata moșneagului* (1981); limba sursă și limba țintă fac distincții diferite în ceea ce privește sensul unor termeni (Robert Louis Stevenson – *Comoara din insulă* (1987) traducere de Brunea-Fox); limbii țintă îi lipsește un termen specific (hiponim) (Anna Sewell – *Negruț* (1987) traducere de Elena Oprea și Emilia Vasiliu); diferențe între perspectiva fizică și cea interpersonală (Mark Twain – *Aventurile lui Tom Sawyer* (1968) traducere de Frida

Papadache); diferențe de expresivitate (Harriet Beecher-Stowe – *Coliba unchiului Tom* (2008) traducere de Mihnea Gheorghiu); diferențe formale (Charles Dickens – *David Copperfield* (1984) traducere de Ioan Comșa); diferențe în frecvența și scopul folosirii unor forme specifice (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar) precum și folosirea unor cuvinte împrumutate din limba sursă (Frances Hodgson Burnett – *Micul Lord* (1991) traducere de Rodica Dimitriu și Charles Dickens – *Aventurile lui Oliver Twist* (1991) traducere de Teodora și Profira Sadoveanu).

Traducătorii textelor literare pentru copii care se confruntă cu cazuri de non-echivalență la nivelul cuvântului pot recurge la următoarele strategii: traducerea printr-un termen mai general; traducerea printr-un termen neutru sau mai puțin expresiv; traducerea prin substituție culturală; traducerea prin folosirea unui cuvânt împrumutat sau a unui cuvânt împrumutat însoțit de o explicație; traducerea prin parafrază folosind cuvinte înrudite sau mai puțin înrudite (Ion Creangă – *Memories of My Boyhood. Stories and Tales* (1978) traducere de Ana Cartianu și R.C. Johnston); traducerea prin omisiune sau prin ilustrații (Frank Baum – *Vrăjitorul din Oz* (1995) traducere de Iosefina și Camil Baltazar).

Echivalența la nivel superior nivelului cuvântului abordează problematica traducerii grupurilor de cuvinte cum ar fi colocațiile, expresiile și idiom-urile. Ori de câte ori apar colocații în textele pentru copii, traducătorii trebuie să deslușească sensurile lor conotative indiferent dacă acestea se păstrează sau și-au mai pierdut din forța expresivă datorită folosirii frecvente. De obicei, autorii pentru copii apelează la o gamă largă de colocații pentru a descrie un loc, un personaj sau o situație (Philip Pullman – *Northern Lights* (1995)).

Un idiom sau o expresie fixă poate să nu aibă un echivalent în limba țintă sau poate avea un astfel de echivalent, dar contextul în care se folosește să fie diferit, cele două idiom-uri putând avea conotații diferite sau neputând fi transferabile din punct de vedere pragmatic. În plus, un idiom poate fi folosit în limba sursă atât cu sensul literal cât și cu sensul său idiomatic. Convențiile folosirii idiom-urilor în limbajul scris, contextele în care pot fi folosite și frecvența utilizării lor pot fi diferite în limba sursă în comparație cu limba țintă. Modurile diferite de a trata expresiile idiomatiche sunt exemplificate prin explicarea unor idiom-uri preluate din romanul *Baltagul* a lui Mihail Sadoveanu urmărindu-se traducerea acestora în limba engleză în traducerea Eugeniei Farca – *The Hatchet* (1983).

Echivalența gramaticală presupune abordarea unor aspecte variate de la modul în care se comportă diferite categorii gramaticale în procesul de traducere (a se vedea schimbările survenite în ceea ce privește categoriile gramaticale de număr și persoană într-un fragment dintr-o schiță de I.L. Caragiale – *Petițiune (An Application)* (1979) în traducerea lui E.D. Tappe) până la modul în care sunt redată nuanțele modale (Stephenie Meyer – *Amurg* (2008) traducere de Laura Frunză).

În timp ce echivalența textuală permite aranjarea și rearanjarea informației la nivelul textului, determinând plasarea anumitor informații într-o anumită poziție a acestuia în limba sursă și într-o cu totul altă poziție în limba țintă, echivalența pragmatică merge dincolo de nivelul textului și se referă la situații de comunicare și modul de interpretare a contextului în care a fost rostită o anumită afirmație.

În special în cazul traducerii literaturii pentru copii, traducătorii aleg să reducă discrepanțele dintre modelul prezentat în textul sursă și modelul cu care cititorul din cultura țintă este deja familiarizat și acest lucru se întâmplă deoarece traducătorii doresc să mențină nivelul de coerență al discursului. Gradul de intervenție variază în mod considerabil și depinde de doi factori importanți. Primul se referă la abilitatea traducătorului de a evalua cunoștințele și așteptările cititorilor textului țintă și al doilea constă de fapt în propria perspectiva a traducătorului în ceea ce privește rolul său și loialitatea de care ar trebui sau nu să dea dovadă.

Se pare că cea mai mare dificultate constă în abilitatea traducătorului de a estima nivelul de cunoștințe și orizontul cultural al viitorilor cititori și de a stabili un echilibru între așteptările acestora și dorința de a le trezi interesul tocmai prin prezentarea unor noi perspective sau alternative.

În concluzie, echivalența este un concept care merită să fie reanalizat în contextul traducerii literaturii pentru copii, iar modelul după care ar trebui făcută această analiză este unul dinamic care ar putea avea un impact imediat asupra activității unui traducător profesionist ajutându-l să definească, să descrie, să explice și să rezolve problemele care apar pe parcursul procesului de traducere.

Capitolul V

Traducerea literaturii pentru copii

și

specificitatea culturală

Conceptul de specificitate culturală reprezintă un element cheie în studiile de traducere, în general, și în studiile de traducere a literaturii pentru copii, în particular. Acest capitol își propune să evidențieze importanța competenței culturale și interculturale a traducătorului de literatură pentru copii care îi va permite acestuia să abordeze termenii cu specific cultural.

Prima secțiune a acestui capitol este dedicată unei prezentări generale a acelor genuri și specii literare pentru copii care sunt predispuse să conțină itemi cu specific cultural. Astfel de itemi apar în mod obișnuit în categoriile și subcategoriile literaturii tradiționale dedicate copiilor (balade, basme, mituri și legende), dar apariția lor nu este exclusă nici din ficțiunea realistă contemporană sau istorică, din biografiile și autobiografiile pentru copii.

Intenția mea este să demonstrez că falsa problemă a intraductibilității unor astfel de termeni este de fapt generată de o lipsă a cunoștințelor privitoare la tehnicile și strategiile folosite la traducerea lor în limba țintă.

A doua secțiune abordează problema medierii transferului cultural în special în contextul dezechilibrului de putere dintre diferite limbi și culturi. În consecință, textele românești pentru copii sunt rar și foarte rar traduse în limba engleză în comparație cu producțiile literare englezești dedicate cititorilor de aceeași vârstă.

În aceste condiții, traducătorul de literatură pentru copii este implicat într-o interacțiune dialogică cu audiența sa și se presupune că posedă cunoștințe temeinice în legătură cu normele și convențiile textuale legate de prezența termenilor cu specific cultural.

Următoarele secțiuni se axează pe oscilarea traducătorului de literatură pentru copii între două strategii de traducere distincte care se orientează fie spre autohtonizarea, fie spre înstrăinarea termenilor cu specific cultural evidențiind diferența conceptuală dintre exotism și transplantarea culturală, taxonomiile itemilor cu specific cultural și tehnicile de traducere a unor astfel de termeni.

Dacă exotismul presupune o adaptare minimă a trăsăturilor lingvistice și culturale, transplantarea culturală recurge la o naturalizare completă a culturii străine.

Practica traducerii demonstrează că de fapt în mod normal cele două extreme din actul traducerii sunt evitate astfel încât nu există traducător care să recurgă în totalitate la exotism sau în totalitate la transplantare culturală.

Autohtonizarea și înstrăinarea elementelor cu specific cultural sunt două strategii de traducere care reflectă modul în care traducătorul pentru copii percepe un anumit text. Dacă acesta alege autohtonizarea, atunci este evident faptul că își dorește ca textul din limba și cultura țintă să devină mai familiar cititorilor și de aceea îndepărtează elementele care par nepotrivite în cultura respectivă.

În acest sens, autohtonizarea este un tip de reprezentare transparentă adoptată pentru a minimaliza gradul de exotism al unui text străin cititorilor din cultura țintă. Dacă privim lucrurile în acest mod înțelegem atunci de ce adesea traducătorii de cărți pentru copii aleg ca metodă de traducere autohtonizarea cu riscul ca textul să devină poate mai puțin interesant și mai puțin expresiv.

Pe de altă parte, traducerea care se bazează pe înstrăinarea elementelor cu specific cultural se bazează pe o intervenție destul de violentă asupra codurilor culturale predominante în limba țintă pentru ca traducătorul să poată impune identitatea străină a textului sursă.

În orice proiect de traducere, decizia inițială în legătură cu procedurile ce urmează a fi adoptate afectează procesul de traducere în ansamblul său conducând fie la un text ușor accesibil cititorilor țintă datorită valorilor culturale pe care aceștia le recunosc și cu care se identifică, fie la un text care le amintește în mod constant de diferențele de ordin cultural.

Ambele variante sunt acceptabile având în vedere că există o mare varietate de termeni cu specific cultural, de aici și necesitatea stabilirii unei taxonomii care să includă diferite categorii de astfel de termeni și, ulterior, necesitatea stabilirii unor tehnici de traducere a acestor termeni.

Din punctul meu de vedere, atât strategia autohtonizării, cât și strategia înstrăinării elementelor cu specific cultural sunt perfect viabile în procesul de traducere a textelor literare pentru copii atâta timp cât decizia traducătorului are în prim-plan așteptările și dorințele viitorilor cititori.

În traducerea cărților pentru copii traducătorul este conștient că unul dintre obiectivele traducerii este formarea unui cititor multicultural care să poată avea o perspectivă cât mai largă asupra diferitelor culturi ale lumii. În acest sens, **referințele culturale** reprezintă o categorie de itemi culturali folosiți uneori pentru a face o aluzie, un comentariu ironic sau o paralelă (Charles Dickens – *Little Dorrit* (1987), traducere de Niculai Popescu). În cele două traduceri ale cărții lui Lewis Carroll *Aventurile lui Alice în Țara Minunilor* (1987 – traducere de Frida Papadache, 1998 – traducere de Nina Ischimji), traducătorii păstrează referințele literare ca atare și fie apelează la note de subsol pentru a oferi explicații detaliate, fie nu oferă nicio explicație.

Cu toate că ambele situații sunt exemple ale strategiei de autohtonizare a elementelor cu specific cultural, în primul caz alegerea traducătorului ne arată că traducerea sa se adresează unui public matur, în timp ce în al doilea caz traducerea sa se adresează unui public format din copii.

Aceeași concluzie reiese și din modul în care cei doi traducători aleg să abordeze **termenii străini în textul sursă** conservându-i în textul țintă cu diferența că Papadache este dispusă să acorde cititorului copil creditul de a înțelege sensul acestor termeni din contextul general, în timp ce Ischimji dorește să se asigure că tânărul cititor va ști exact sensul termenilor din limba străină și de aceea oferă note de subsol în care îi traduce și le explică originea.

Referințele la mitologie și credințele populare sunt elemente de specificitate culturală care asigură frumusețea și unicitatea unui text literar (vezi numeroasele proverbe și zicători din basmele populare românești) astfel încât traducătorii se vor asigura că viitorii cititori sunt conștienți de semnificația lor, fie deducând-o din context, fie citind explicațiile traducătorului sau traducerea acestuia prin intermediul unui obicei similar din cultura țintă.

Acțiunea romanelor pentru copii este adesea situată într-un anumit **cadru istoric, religios și politic** menit să-i asigure autenticitatea (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) traducere de Petru Comarnescu și Jonathan Swift – *Călătoriile lui Gulliver* (1985) traducere Leon Levițchi și Andrei Brezianu).

Notele de subsol care explică referințele istorice, religioase și politice pot fi uneori obositoare pentru tânărul cititor, dar procedând astfel traducătorii s-au gândit probabil la statutul ambivalent al unor astfel de cărți care pot fi citite atât de adulți cât și de copii.

Taxonomia termenilor cu specific cultural include o multitudine de alte elemente după cum urmează: **clădiri și mobilier casnic versus tipuri de mâncare** (Keeneth Grahame – *Vântul prin sălcii* (1995) traducere de Frida Papadache), **obiceiuri și practici, joacă și jocuri** (J.K.Rowling – *Harry Potter și piatra filozofală* (1997) traducere de Ioana Iepureanu), **floră și faună** (Emil Gârleanu – *Din lumea celor care nu cuvântă* (1997) și Charles Dickens – *marile spranțe* (1973) traducere de Vera Călin), **antroponime versus toponime** (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) traducere de Petru Comarnescu și Charles Dickens – *Micuța Dorrit* (1987) traducere de Nicolai Popescu), **unități de măsură** (Daniel Defoe – *Robinson Crusoe* (1964) traducere de Petru Comarnescu și Jonathan Swift – *Călătoriile lui Gulliver* (1985) traducere Leon Levițchi și Andrei Brezianu) și **expresii idiomatice**.

În concluzie, capitolul cinci urmărește să demonstreze că, în ciuda naturii sale controversate, specificitatea culturală își păstrează locul în centrul studiilor culturale și interculturale asupra traducerii literaturii pentru copii, iar adaptabilitatea și flexibilitatea în folosirea tehnicilor de traducere sunt necesare în abordarea termenilor cu specific cultural.

Capitolul VI

Traducerea literaturii pentru copii

între tradiție și inovație

- Studii de caz -

Mai mult decât orice remarcă teoretică, practica traducerii dezvăluie unele dintre cele mai interesante aspecte ale traducerii diferitelor genuri și specii literare pentru copii.

Capitolul VI are în vedere o analiză în paralel a tehnicilor și strategiilor de traducere menite să-i ajute pe traducătorii pentru copii în activitatea lor.

Numeroase exemple din texte literare românești și englezești reprezentative scot în evidență dificultățile procesului de traducere atât în cazul ficțiunii tradiționale cât și în cazul ficțiunii contemporane pentru copii și adolescenți.

Un studiu de caz interesant este acela al traducerii basmelor populare românești care diferă de traducerea basmelor populare englezești cu un accent pe expresivitate și pe folosirea termenilor cu specific cultural în prima situație și o evidențiere a expresiilor idiomatice în a doua situație. Procesul de traducere a basmelor populare românești implică un schimb intercultural care ilustrează identitatea lingvistică și culturală a acestora.

Din nefericire, în ciuda complexității și caracterului lor reprezentativ, basmelor populare românești nu li s-a acordat atenția cuvenită în ochii traducătorilor din spațiul anglofon.

De la traducerea lui E.B. Mawer din 1881 a cărții *Roumanian Fairy Tales and Legends* până la traducerea Anei Cartianu din 1979 a cărții *Romanian Folk Tales*, a trecut aproape un secol fără niciun tribut real adus incredibilului tezaur folcloric românesc. În acest sens, considerăm binevenită apariția cărții lui Jacob Bernard Segall, *Romanian Folk Tales: Retold from the Original* (2007) ca o manifestare a reînvierii interesului pentru traducerea acestor texte minunate.

Secțiunea dedicată traducerii basmelor populare românești evidențiază o serie de aspecte recurente în aceste texte generând dificultăți de traducere. Astfel, traducătorul va acorda atenția cuvenită următoarelor elemente: nume proprii; formule de început, mediane și finale; expresii și idiomuri; regionalisme; eufemisme; interjecții; întrebări retorice și propoziții exclamative; aluzii ironice; porecle și proverbe și zicători.

Pe de altă parte, cercetarea întreprinsă asupra unui corpus literar de peste 40 de basme englezești a dezvăluit anumite probleme de natură lingvistică referitoare la traducerea expresiilor și idiomurilor, a cologațiilor, a proverbelor și, nu în ultimul rând, a formelor arhaice care sunt analizate în detaliu oferindu-se exemple și explicații relevante (Annee Flora Steel – *English Fairy Tales* 1994).

Tot în cadrul literaturii tradiționale pentru copii, traducerea poveștilor lui Creangă identifică elemente de specificitate culturală și cazuri de non-echivalență, demonstrând că traducerea limbajului popular și local nu este o sarcină imposibilă în ciuda dificultăților.

Problemele de natură lexicală se referă la traducerea unor termeni reprezentativi pentru viața și activitățile rurale (nume de unelte care aparțin unui sistem agricol primitiv sau nume de meșteșuguri), ritualuri religioase, superstiții sau relații sociale. În încercarea de a găsi echivalentele englezești potrivite, Ana Cartianu și R.C.Johnston au apelat la arhaisme sau cuvinte dialectale.

Oralitatea stilului lui Creangă este unul dintre motivele pentru care opera sa a fost adesea considerată intraductibilă. Merită să fie analizate caracteristicile stilului oral al lui Creangă și modul în care acestea se comportă în procesul de traducere. Avem în vedere aici următoarele caracteristici: repetiția și elipsa; juxtapunerea; antiteza sintactică dintre afirmație și negație, dintre bine și rău; schimbarea topicii; interjecțiile onomatopice; prezența numeroaselor adverbe și particule demonstrative.

Traducerea ficțiunii contemporane pentru copii ridică o serie de probleme complet diferite în comparație cu traducerea literaturii tradiționale pentru copii. Autorii de basme românești contemporane (Cetea 1990; Cilincă 2005; Mardale 2010; Pîrvu 2010; Popa 2010; Soare 2010) oscilează între dorința de a reînvia comoara mitică autohtonă și necesitatea de a reconfigura fantasticul pentru a fi compatibil cu noile curente culturale și istorice ale societății actuale.

Basmele lui Victor Cilincă ilustrează exact această oscilare perpetuă între prezent și trecut prin inovațiile stilistice care țin de lirismul și conotațiile ironice ale textelor sau prin unele reminiscențe din basmele tradiționale care țin de localizarea fantasticului și de modele stereotipice.

Pe de altă parte, războiul tehnologic transpus în situații ce par extrase din realitate stă la baza unor serii contemporane pentru adolescenți.

Într-o societate dominată de mass-media și globalizare, traducătorii trebuie să răspundă cu promptitudine cerințelor editurilor și să se asigure că nu pierd din vedere interesul viitorilor cititori.

Conflictul nesfârșit dintre bine și rău dobândește reprezentări aproape grafice redade prin intermediul unui vocabular detaliat legat de război, de tehnologia modernă sau conținând multiple referințe cros culturale (vezi romanele lui Andy Briggs din seria *HERO.COM* și *VILLAIN.NET* (2010) traducere de Georgiana Harghel și romanul *Little Brother* (2010) al lui Cory Doctorow în traducerea Anei-Veronica Mircea). Traducerea unor astfel de texte este o provocare pentru cei care trebuie să aibă în vedere faptul că adolescenții din zilele noastre au posibilitatea de a comunica pe internet și sunt astfel obișnuiți cu tipul de limbaj folosit de personajele romanelor.

Concluzii

Pentru a contribui la crearea fundamentului necesar studierii traducerii literaturii pentru copii, lucrarea de față și-a propus îndeplinirea următoarelor **obiective**: să distingă variabilele de traducere a literaturii pentru copii în comparație cu traducerea literaturii pentru adulți; să ofere o prezentare monografică a celor mai importante aspecte privitoare la provocările și dificultățile traducerii literaturii pentru copii; să dovedească faptul că traducerile pentru copii presupun conservarea elementelor invariante ale originalului și manipularea textului cu o mai mare libertate pentru a îndeplini așteptările cititorilor textului țintă; să stabilească o taxonomie a elementelor culturale specifice recurente în textele literare pentru copii și să identifice tehnicile de traducere potrivite pentru acestea și, nu în ultimul rând, să examineze problemele de traducere ridicate de literatura tradițională pentru copii în comparație cu literatura contemporană pentru copii.

Metodologia folosită în cercetarea întreprinsă în vederea atingerii obiectivelor de mai sus cuprinde: analiza diacronică a dezvoltării traducerii literaturii pentru copii; analiza comparativă sincronică a aspectelor teoretice și practice ale traducerii literaturii pentru copii în contextul globalizării; problematizarea elementelor fundamentale ale acestui tip de traducere; metoda de cercetare bazată pe corpusuri paralele de termeni cu specific cultural și metoda studiilor de caz care a evidențiat diferențele dintre traducerea literaturii pentru copii tradiționale și contemporane.

Lucrarea prezintă **elemente de originalitate** cum ar fi: perspectiva interdisciplinară asupra studiilor de traducere a literaturii pentru copii; analiza paralelă a traducerii literaturii pentru copii și literaturii pentru adulți cu intenția de a stabili asemănări și deosebiri; prezentarea extinsă a elementelor de bază ale traducerii textelor literare destinate copiilor; discutarea și aplicarea unor concepte mai vechi cum ar fi echivalența și specificitatea culturală în contextul acestui tip de traducere și combinarea studiilor de caz menite să dezvăluie problemele generate de traducerea literaturii tradiționale și contemporane pentru copii.

În concluzie, prezentarea monografică a dovedit că traducerea literaturii pentru copii este un domeniu de cercetare care merită o atenție mult mai mare atât din partea teoreticienilor cât și din partea practicienilor și poate deschide **noi căi de cercetare**. Un model de traducere dinamic și comunicațional va crește profesionalismul în domeniu și va contribui la dezvoltarea orizontului cultural al copiilor din culturi atât de diferite cum sunt cultura română și cea engleză.

BIBLIOGRAFIE

I. Studii de traducere

- Aixelá, J.F. (1996) "Culture-specific items in translation" in R. Alvarez and M. Vidal (eds.) *Translation, Power, Subversion*. Clevedon: Multilingual Matters, 52-78
- Anderman, Gunilla (2007) "Linguistics and Translation" in Piotr Kuhiwezak and Karin Littau (eds.) *A Companion to Translation Studies*. Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd, 45-62
- Asher, R.E. and Simpson, J.M.Y. (eds.) (1994) *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford and New York: Pergamon Press
- Baker, Mona (ed.) (2010) *Critical Readings in Translation Studies*. New York: Routledge
- Mona Baker and Gabriela Saldanha (eds.) (2009) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London and New York: Routledge
- Baker, Mona (2006) *Translation and Conflict. A Narrative Account*. New York: Routledge
- Baker, Mona (ed.) (2001) *The Routledge Encyclopaedia of Translation Studies*. London: Routledge
- Baker, Mona (1995) "Corpora in Translation Studies: An Overview and Suggestions for Future Research". *Target* 7.2, 223-242
- Baker, Mona (1992/2006) *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 2nd edn. London and New York: Routledge
- Bakker, Matthijs, Koster, Cees and van Leuven-Zwart, Kitty (2001) "Shifts of Translation" in Mona Baker (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge
- Bantaş, Andrei and Croitoru, Elena (1999) *Didactica traducerii*. Bucureşti: Teora
- Bantaş, Andrei and Rădulescu, Mihai (1993) *False Friends. Capcanele limbii engleze*. Bucureşti: Teora
- Bassnett, Susan (2002) *Translation Studies*. 3rd rev. edn. London: Routledge
- Bassnett, Susan and Trivedi, Harish (eds.) (1999) *Post-colonial Translation: Theory and Practice*. London and New York: Pinter
- Bassnett, Susan and Lefevere, André (eds.) (1990) *Translation, History and Culture*. London and New York: Pinter
- Bassnett-McGuire, Susan (1980/1991) *Translation Studies*. Revised Edition. London and New York: Routledge
- Bastin, G.L. (1998) "Adaptation" in Mona Baker (ed.) *Routledge encyclopedia of translation studies*. London and New York: Routledge, 5-8

- Bell, Anthea (2006) "Translation: Walking the Tightrope of Illusion" in Susan Bassnett and Peter Bush (eds.) *The Translator as Writer*. New York: Continuum, 58-70
- Bell, Roger (2000) *Teoria și practica traducerii*. Iași: Polirom
- Bell, Roger (1991) *Translation and Translating: Theory and Practice*. London and New York: Longman
- Bernal Merino, Miguel Ángel (2006) "On the Translation of Video Games". *The Journal of Specialised Translation* 6, 22–36
- Bias, Randolph G. and Mayhew, Deborah J. (2005) *Cost-justifying Usability. An Update for the Internet Age*. 2nd edn. San Francisco: Morgan Kaufmann Publishers
- Biguenet, John & Rainer Schulte (1989) *The Craft of Translation*. Chicago: University Of Chicago Press
- Cacciari, C. and Tabossi, P. (eds.) (1993) *Idioms, Processing, Structure and Interpretation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum
- Casanova, Pascale (2010) "Consecration and Accumulation of Literary Capital: Translation as Unequal Exchange" in Mona Baker (ed.) *Critical Readings in Translation Studies*. London & New York: Routledge, 283-303
- Casanova, Pascale (1999) *La République mondiale des lettres*. Paris: Éditions du Seuil: trans. by M.B. Debevoise as *The World Republic of Letters*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press
- Catford, J.C. (1965) *A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics*. London: Oxford University Press
- Chamberlain, Lori (1988) "Gender and the Metaphorics of Translation". *Signs: Journal of Women in Culture and Society* XIII(3), 454-472
- Charolles, M. (1983) "Coherence as a Principle in the Interpretation of Discourse". *Text* 3(1), 71-97
- Chatman, Benkamin Seymour (1978) *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*. Ithaca: Cornell University Press
- Chesterman, Andrew (1998) *Contrastive Functional Analysis*. Amsterdam and Philadelphia, PA: John Benjamins
- Chesterman, Andrew (1997) *Memes of Translation. The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam and Philadelphia, PA: John Benjamins
- Chesterman, Andrew (ed.) (1989) *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab
- Chomsky, N. (1965) *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, MA: MIT Press
- Chomsky, N. (1957) *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton

- Cole, L. & Morgan, J.L. (eds.) (1975) *Syntax and Semantics, 3: Speech Acts*. New York: Academic Press
- Croitoru, Elena (2010) “Cultural Contextualisers in Translation” in Hortensia Pârlog, Luminița Frențiu and Loredana Frățilă (eds.) *Challenges in Translation*. Timișoara: Editura Universității de Vest, 21-38
- Croitoru, Elena (coord.) (2004) *English through Translations*. Galați: Editura Fundației Universitare “Dunărea de Jos”
- Croitoru, Elena (2002a) *Mood and Modality*. Iași: Institutul European
- Croitoru, Elena (2002b) *The English Sentence Structure*. Galați: Editura Fundației Universitare “Dunărea de Jos”
- Croitoru, Elena (1996) *Interpretation and Translation*. Galați: Porto-Franco
- Cronin, Michael (2010) “The Cracked Looking Glass of Servants: Translations and Minority Languages in a Global Age” in Mona Baker (ed.) *Critical Readings in Translation Studies*. London & New York: Routledge, 247-262
- Cronin, Michael (2009) “Globalisation” in Mona Baker and Gabriela Saldanha (eds.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London and New York: Routledge, 126-129
- Cronin, Michael (2006) *Translation and Identity*. New York: Routledge
- Cronin, Michael (2003) *Translation and Globalisation*. London & New York: Routledge
- Cronin, Michael (1996) *Translating Ireland: Translation, Languages, Cultures*. Cork: Cork University Press
- Curwen, Peter (1986) *The World Book Industry*. London: Euromonitor Publications
- Danks, Joseph H. (ed.) (1997) *Cognitive Process in Translation and Interpreting*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications
- Diaz-Cintas, Jorge (2008) *The Didactics of Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Dickins, James, Sándor Hervey and Ian Higgins (2002) *Thinking Arabic Translation*. London and New York: Routledge
- Dima, Gabriela (2003) *Outline of English Syntax*. Galați: Editura Fundației Universitare “Dunărea de Jos”
- Dimitriu, Rodica (2006) *The Cultural Turn in Translation Studies*. Iași: Institutul European
- Dimitriu, Rodica (2002) *Theories and Practice of Translation*. Iași: Institutul European
- Dollerup, Cay (2006) *Basics of Translation Studies*. Iași: Institutul European
- Dollerup, Cay and Wang, Ning (eds.) (2004) *Perspectives: Studies in Translatology*. Boston: Multilingual Matters Ltd. and Tsinghua University Press
- Dukāte, Aiga (2009) *Translation, Manipulation and Interpreting*. Frankfurt: Peter Lang

- Dunne, Keiran J. (2006) *Perspectives on Localisation*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins
- Epindola, E. and Vasconcellos, M.L. (2006) *Two facets in the subtitling process: Foreignisation and/or domestication procedures in unequal cultural encounters*. available from <<http://www.periodicos.ufsc.br/index.php/fragmentos/article/.../7689>> [31 October 2009]
- Even-Zohar, Itamar (1978) “The Position of Translated Literature within the Literary Polysystem” in James S Holmes, José Lambert and Raymond van den Broeck (eds.) *Literature and Translation: New Perspectives in Literary Studies*. Leuven: Acco, 117-127
- Fairclough, Norman (2006) *Language and Globalisation*. London & New York: Routledge
- Fellbaum, Christiane (1993) “The Determiner in English Idioms” in C. Cacciari and P. Tabossi (eds.) *Idioms, Processing, Structure and Interpretation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 271-95
- Federici, Eleonora (2006) *The Translator as Intercultural Mediator*. Trento: UNI Service – Via Verdi
- France, Peter (2000) *The Oxford Guide to Literature in English Translation*. Oxford: Oxford University Press
- Gak, Vladimir (1993) “Interlanguage Asymmetry and the Prognostication of Transformations in Translation” in P. Zlateva (ed.) *Translation as Social Action. Russian and Bulgarian Perspectives*. London: Routledge, 32-39
- Gambier, Yves and van Doorslaer, Luc (2009) *The Metalanguage of Translation*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins
- Gengshen, Hu (2004) “Translation as adaptation and selection” in Cay Dollerup and Ning Wang (eds.) *Perspectives: Studies in Translatology*. Multilingual Matters Ltd. and Tsinghua University Press
- Gentzler, E. (2001) *Contemporary Translation Theories*. 2nd edn. Clevedon: Multilingual Matters
- Gentzler, E. (1993) *Contemporary Translation Theories*. London & New York: Routledge
- Gibbs, Raymond W. (1994) *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge: Cambridge University Press
- Gile, Daniel (1995) *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Godard, Barbara (1990) “Theorising Feminist Discourse/Translation” in Susan Bassnett and André Lefevre (eds.) *Translation, History and Culture*. London and New York: Pinter Publishers, 87-96
- Graham, J.F. (ed.) (1985) *Difference in Translation*. Ithaca, NY: Cornell University Press
- Greenbaum, S. and Quirk, R. (1990) *A Student’s Grammar of the English Language*. London and New York: Longman

- Grice, H.P. (1975) "Logic and Conversation" in L.Cole & J.L.Morgan (eds.) *Syntax and Semantics*, 3: *Speech Acts*, New York: Academic Press
- Grossman, Meta (1994) "Cross-Cultural awareness: focusing on otherness" in Cay Dollerup and Annette Lindegaard (eds.) *Teaching Translation and Interpreting 2*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 51-58
- Halliday, M.A.K. and Matthiessen, C.M.I.M. (2004) *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold
- Halliday, M.A.K. and Hasan R. (1976) *Cohesion in English*. London and New York: Longman
- Halliday, M.A.K. (1961) "Categories of the Theory of Grammar". *Word* 17, 241-92
- Harvey, M. (2003) *A Beginner's Course in Legal Translation: The Case of Culture-bound Terms*. <<http://www.tradulex.org/Actes2000/harvey.pdf>> [3 March 2010]
- Hatim, Basil (2001) *Teaching and Researching Translation*. London: Longman Group Ltd.
- Hatim, Basil and Munday, Jeremy (2004) *Translation: An Advanced Resource Book*. London: Routledge
- Hatim, Basil and Mason, Ian (1997) *The Translator vs Communicator*. London and New York: Routledge
- Hatim, Basil and Mason, Ian (1990) *Discourse and the Translator*. London and New York: Longman
- Heilbron, Johan (2010) "Towards a Sociology of Translation: Book Translations as a Cultural World System" in Mona Baker (ed.) *Critical Readings in Translation Studies*. London & New York: Routledge, 304-316
- Hermans, Theo (2001) "Models of Translation" in Mona Baker (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. New York: Rotledge, 154-157
- Hermans, Theo (1999) *Translation in System*. Manchester: St Jerome
- Hermans, Theo (1995) "Revisiting the classics: Toury's empiricism version one". *The Translator* 1.2., 215-23
- Hermans, Theo (ed.) (1985a) *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*, Beckenham: Croom Helm
- Hermans, Theo (1985b) "Translation studies and a new paradigm" in Theo Hermans (ed.) *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*. Beckenham: Croom Helm, 7-15
- Hervey, Sándor and Higgins, Ian (1994) *Thinking Translation*. London/New York: Routledge
- Hewson, Lance and Martin, Jacky (1991) *Redefining Translation*. London/New York: Routledge
- Holmes, James S. (1988) *Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies*, Amsterdam: Rodopi
- House, Juliane (1977) *A Model for Translation Quality Assessment*. Tübingen: Gunter Narr

- Inghilleri, Moira (2005) "The Sociology of Bourdieu and the Construction of the Object in Translation and Interpreting Studies" in Moira Inghilleri (ed.) *Bourdieu and the Sociology of Translaction and interpreting*. Special Issue of *The Translator* 11(2), 125-145
- Iser, Wolfgang (1978) *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response*. Baltimore: Johns Hopkins University Press
- Iser, Wolfgang (1974) *The implied reader: Patterns of communication in prose fiction from Bunyan to Beckett*. Baltimore: Johns Hopkins University Press
- Jackendoff, Ray S. (1997) *The Architecture of the Language Faculty*. Cambridge Mass: MIT Press
- Jakobson, R. (1959/2000) "On linguistic aspects of translation" in R.A. Brower (ed.) *On Translation*. Cambridge MA: Harvard University Press, 232-239
- Jeffries, Lesley and MacIntyre, Daniel (2010) *Stylistics*. Cambridge: Cambridge University Press
- Kenny, Dorothy (2001) "Equivalence" in Mona Baker (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, 77-80
- Klaudy, Kinga (1998) "Explicitation" in Mona Baker (ed.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London/ NewYork: Routledge, 80-84
- Koller, Werner (1995) "The Concept of Equivalence and the Object of Translation Studies". *Target* 1(2), 191-222
- Koller, Werner (1989) "Equivalence in Translation Theory" in Andrew Chesterman (ed.) *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab
- Koster, Cees (2000) *From World to World: An Armamentarium for the Study of Poetic Discourse in Translation*. Amsterdam-Atlanta: Rodopi
- Kussmaul, Paul (1997) "Text-type conventions and translating: Some methodological issues" in Anna Trosborg (ed.) *Text Typology and Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 67-76
- Kussmaul, Paul (1995) *Training the Translator*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Lakoff, George (1987) *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago
- Lambert, J.R. & H. van Gorp (1985) "On describing translations" in Theo Hermans (ed.) *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*. Beckenham: Croom Helm
- Landers, Clifford E. (2001) *Literary Translation. A Practical Guide*. Multilingual Matters Ltd.
- Laviosa-Braithwaite, Sara (2002) *Corpus-based Translation Studies*. Amsterdam-New York: Rodopi
- Laviosa-Braithwaite, Sara (1998) "Universals of translation" in Mona Baker (ed.) *Routledge encyclopedia of translation studies*. London: Routledge, 288-291

- Leech, Geoffrey N. (2008) *Language in Literature: Style and Foregrounding*. Harlow: Pearson Education Limited
- Leech, Geoffrey N. (1969) *A Linguistic Guide to English Poetry*. London and New York: Longman
- Lefevere, André (1993) "Discourses on Translation: Recent, Less Recent and to Come". *Target* 5(2), 229-41
- Lefevere, André (1992), *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*, London and New York: Routledge
- Lefevere, André (1985), "Why waste our time on rewrites?: The trouble with interpretation and the role of rewriting in an alternative paradigm" in Theo Hermans (ed.) (1985a), *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*, Beckenham: Croom Helm, pp.215-43
- Levițchi, Leon (2000), *Manualul traducătorului*, București: Teora
- Lörscher, Wolfgang (1991) *Translation Performance, Translation Process and Translation Strategies: A Psycholinguistic Investigation*. Tübingen: Gunter Narr
- Malmkjaer, Kirsten and Windle, Kevin (eds.) (2011) *The Oxford Handbook of Translation Studies*. Oxford: Oxford University Press
- Munday, Jeremy (2008) *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 2nd edn. London: Routledge
- Munday, Jeremy (2001) *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. London: Routledge
- Munday, Jeremy (1997) *Systems in Translation: A computer-assisted systemic analysis of the translation of García Márquez*. PhD thesis. UK: University of Bradford
- Neagu, Mariana (ed.) (2005) *Understanding and Translating Metaphor*. București: EDP
- Neubert, Albrecht (2000) "Competence in Language, in Languages and in Translation" in Christina Schaffner and Beverly Adab (eds.) *Developing Translation Competence*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 3-18
- Neubert, Albrecht (1996) "Textlinguistics of Translation: the Textual Approach" in Marilyn Gaddis Rose (ed.) *Translation Horizons – Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, Translation Perspectives IX, State University of New York at Binghamton: Center for Research in Translation, 87-106
- Neubert, Albrecht (1992) *Translation as Text*. Kent, Ohio: University of Kent Ohio Press
- Neuman, Arie (1994) "Translation Equivalence: Nature" in R.E.Asher and J.M.Y.Simpson (eds.) *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Oxford and New York: Pergamon Press
- Newmark, Peter (1991) *About Translation*. Clevedon: Multilingual Matters
- Newmark, Peter (1988) *A Textbook on Translation*. Oxford: Prentice Hall Ltd, Pergamon Press
- Newmark, Peter (1981) *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press

- Nexon, Daniel H. and Neumann, Yver B. (2006) *Harry Potter and International Relations*. Oxford: Oxford University Press
- Nida, Eugene (1969) "Science of Translation". *Language* 45, 483-98
- Nida, Eugene A. and Taber, C.R. (1969). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E. J. Brill
- Nida, Eugene A. (1964) *Toward a Science of Translating with Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating*. Leiden: E.J.Brill
- Nida, Eugene A. (2004) *Traducerea sensurilor*. Iași: Institutul European
- Niranjana, Tejaswini (1992) *Siting Translation: History, Post-Structuralism and the Colonial Context*. Berkeley, CA: University of California Press
- Nord, Christiane (2000) "Innovation in Translator and Interpreter Training". *Across Languages and Cultures* 2, 235-239
- Nord, Christiane (1997) *Translating as a Purposeful Activity*. Manchester: St. Jerome
- Nord, Christiane (1991a) *Text Analysis in Translation*. Amsterdam&Atlanta: Rodopi
- Nord, Christiane (1991b) "Skopos, Loyalty and Translation Conventions". *Target* 3(1), 91-109
- Nord, Christiane (1988/1991) *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi
- Olohan, Maeve (2004) *Introducing Corpora in Translation Studies*. New York: Routledge
- Orero, Pilar (2004) *Topics in Audiovisual Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Popescu, Floriana (2000) *Tempo-aspectualitate contrastivă*. Iași: Spanda
- Popovič, Anton (1976) *Dictionary for the Analysis of Literary Translation*. Dept. of Comparative Literature, University of Alberta
- Pym, Anthony (2010) *Exploring Translation Theories*. New York: Routledge
- Pym, Anthony (2007) "Philosophy and Translation" in Piotr Kuhiwezak and Karin Littau (eds.) *A Companion to Translation Studies*. Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters Ltd, 24-44
- Pym, Anthony (2004) *The Moving Text: Localisation, Translation and Distribution*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Pym, Anthony (1998) *Method in Translation History*. Manchester: St Jerome
- Pym, Anthony (1993) "Coming to terms with and against nationalist cultural specificity. Notes for an ethos of translation studies" in Jana Králova & Zuzana Jettmarová (eds.) *Folia Translatologica*. Prague: Charles University, 49-69
- Pym, Anthony (1992a) *Translation and Text Transfer*. Frankfurt: Peter Lang
- Pym, Anthony (1992b) "Shortcomings in the Historiography of Translation". *Babel* 38(4), 221-35

- Reiss, Katarina (2000) *Translation Criticism – The Potentials and Limitations – Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*. Manchester: St. Jerome Publishing
- Reiss, Katarina (1977) “Text types, translation types and translation assessment” in Andrew Chesterman (ed.) *Readings in Translation Theory*. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 105-115
- Ricoeur, Paul (1999) *De la text la acțiune* (eseuri de hermeneutică). Cluj: Echinox
- Riedel, Manfred (1989) *Comprehensiune sau explicare?*. Cluj-Napoca: Dacia
- Robertson, Roland and White, Kathleen (2003) *Globalisation: Analytical Perspectives*. London and New York: Routledge
- Robinson, Douglas (2007) *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. London: Routledge
- Robinson, Douglas (1995) “Theorising Translation in a Woman’s Voice”. *The Translator* 1(2), 153-175
- Robinson, Douglas (1991) *The Translator’s Turn*. Baltimore: Johns Hopkins University Press
- Rosch, Eleanor (1978) “Principles of categorisation” in Eleanor Rosch and Barbara B. Lloyd (eds) *Cognition and categorisation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 27-48
- Rosch, Eleanor and Mervis, Carolyn B. (1975) “Family resemblances: Studies in the internal structure of categories”. *Cognitive Psychology* 7, 573-605
- Rosenblatt, Louise (1978) *The Text, The Poem: The Transactional Theory of the Literary Work*. Illinois: Southern Illinois University
- de Saussure, F. (1983) *Course in General Linguistics* trans. by R. Harris. London: Duckworth
- Seago, Karen (2000) *Target Culture - Target Language?*. London: AFLS/CILT
- Séguinot, Candace (1989) “The Translation Process: An Experimental Study” in Candace Seguinot (ed.) *The Translation Process*. Toronto: HG Publications
- Schaffner, Christina (2003) “Translation and Intercultural Communication: Similarities and Differences”. *Studies in Communication Studies* 3/2, 79-107
- Schaffner, Christina and Wieseemann, Uwe (eds.) (2001) *Annotated Texts for Translation: English-German. Functionalist Approaches Illustrated*. Clevedon: Multilingual Matters
- Schmied, Josef and Schaffler, Hildegard (1996) “Approaching Translationese through Parallel and Translation Corpora” in Ian Lancashire, Carol Percy and Charles Meyer (eds.) *Studies in Synchronic Corpus Linguistics*. Amsterdam and Atlanta: Rodopi
- Shalomi-Hen, Racheli (2000) *Classifying the Divine*. Göttingen: Hubert & Co.
- Shuttleworth, Mark and Cowie, Moira (1997) *Dictionary of Translation Studies*. Manchester: St. Jerome Pub.
- Simon, Sherry (1996) *Gender in Translation: Cultural Identity and the Politics of Transmission*. London and New York: Routledge

- Snell-Hornby, Mary (ed.) (1995) *Translation Studies: an Integrated Approach*. 2nd rev. edn. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Snell-Hornby, Mary (1990) "Linguistic transcoding or cultural transfer: A critique of translation theory in Germany" in Susan Bassnett & André Lefevere (eds.) (1990) *Translation, History and Culture*. London and New York: Pinter, 79-86
- Snell-Hornby, Mary (1988) *Translation Studies: an Integrated Approach*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Sorea, Daniela (2006) *Translation: Theory and Practice*. București: Coresi
- Spivak, G. (1993/2000) "The politics of translation" in Lawrence Venuti (ed.) *The Translation Studies Reader*. London & New York: Routledge University Press, 397-416
- Steiner, George (1975) *After Babel: Aspects of Language and Translation*. Oxford: Oxford University Press
- Titone, Debra A. and Conine, Cynthia M. (1999) "On the compositional and noncompositional nature of idiomatic expressions". *Journal of Pragmatics* 31(12), 1655-1674
- Tomalin, B. and Stempleski, S. (1993) *Cultural awareness*. Oxford: Oxford University Press
- Toury, Gideon (2000) "The nature and role of norms in literary translation" in L. Venuti (ed.) *The Translation Studies Reader*. London & New York: Routledge University Press, 198-211
- Toury, Gideon (1995) *Descriptive Translation Studies - And Beyond*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins
- Toury, Gideon (1985) "A rationale for descriptive translation studies" in T. Hermans (ed.) *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*. Beckenham: Croom Helm, 16-41
- Toury, Gideon (1981) "Translated Literature: System, Norms, Performance: Toward a TT-Oriented Approach to Literary Translation". *Poetic Today* 2(4), 9-27
- Toury, Gideon (1980) *In Search of a Theory of Translation*. Tel Aviv: The Porter Institute
- Toury, Gideon (1978) "The nature and role of norms in literary translation" in J. Holmes, J. Lambert, R. Van den Broeck (eds.) *Literature and Translation: New Perspectives in Literary Studies*. Leuven: ACCO, 83-100
- Trosborg, Anna (ed.) (2000) *Analysing Professional Genres*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Trosborg, Anna (ed.) (1997) *Text Typology and Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Van den Broeck, Raymond (1978) "The Concept of Equivalence in Translation Theory: Some Critical Reflections" in James S. Holmes, José Lambert and Raymond van den Broeck (eds.) *Literature and Translation*. Louvain: ACCO, 29-48

- Venuti, Lawrence (ed.) (2000/2004) *The Translation Studies Reader*. London & New York: Routledge University Press
- Venuti, Lawrence (1998) *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*. London: Routledge
- Venuti, Lawrence (1995) *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. London: Routledge
- Vermeer, Hans J. (1992) "Translation Today: Old and New Problems" in Mary Snell-Hornby, Franz Pöchhacker and Klaus Kaindl (eds.) *Translation Studies: An Interdiscipline*. Philadelphia/New York: John Benjamins, 3-16
- Vermeer, H. J. (1989/2000) "Skopos and commission in translational action" in Lawrence Venuti (ed.) *The Translation Studies Reader*. London & New York: Routledge University Press, 221--32
- Vieira, Else (1999) "Liberating Calibans: Readings of Antropofagia and Haroldo de Campos' poetics of transcreation" in Susan Bassnett and Harish Trivedi (eds.) *Postcolonial Translation: Theory and Practice*. London and New York: Pinter, 95-113
- Vieira, Else (1997) "New registers in translation for Latin America" in Kristen Malmkjaer and Peter Bush (eds.) *Rimbaud's Rainbow: Literary Translation and Higher Education*. Amsterdam and Philadelphia, PA: John Benjamins, 171-95
- Vinay, J.P. and Darbelnet, J. (1995) *Comparative Stylistics of French and English: a Methodology for Translation* trans. by J. C. Sager and M. J. Hamel. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Vîlceanu, Titela (2007) *Fidelitate și alteritate lingvistică și culturală*. Craiova: Editura Universitaria
- Vîlceanu, Titela (2008) *Pragmatics. The Raising and Training of Language Awareness*. Craiova: Editura Universitaria
- Wills, Wolfram (1996) *Knowledge and Skills in Translation Behaviour*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins
- Wills, Wolfram (1992) "Translation as a Knowledge-Based Activity: Context, Culture and Cognition" in René de Beaugrande (ed.) *Language, Discourse and Translation in the West and Middle East*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 35-43
- Witte, Heidrun (1994) "Translation as a Means for a Better Understanding between Cultures" in Cay Dollerup and Annette Lindegaard (eds.) *Teaching Translation and Interpreting 2*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 69-78
- Wolf, Michaela, Fukari, Alexandra (2007) *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins

Young, Marion Iris (1990) *Justice and the Politics of Difference*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press

II. Studii de traducere asupra literaturii pentru copii

Alkman, Zandra (2002) *Cultural Context Adaptation in Translation of Children's Books*. Orebro Universitet

Beckett, Sandra L. (2009) *Crossover Fiction: Global and Historical Perspectives*. London & New York: Routledge

Beckett, Sandra L. (1999) *Transcending Boundaries. Writing for a Dual Audience of Children and Adults*. New York: Garland Publisher

Bell, Anthea (2004) "Translation as Illusion". *Entertext* 4.3 Supplement, 13-28

Bell, Anthea (1986) "Translator's Notebook: Delicate Matters". *Signal Approaches to Children's Books* 49, 17-26

Bell, Anthea (1985) "Translator's Notebook: The Naming of Names". *Signal Approaches to Children's Books* 46, 3-11

Bertills, Yvonne (2003) *Beyond Identification. Proper Names in Children's Literature*. Åbo Akademi University Press

Biamonte, Christina (2002) "Crossing Culture in Children's Book Publishing". *Publishing Research Quarterly* 18 (3), 26-42

Borodo, M. (2006) "Children's Literature Translation Studies?". *Przekładaniec* 1, 12-23

Bravo-Villasante, Carmen (1978) "Translation problems in my Experience as a Translator" in Klingberg, Gote, Orvig, Mary and Amor, Stuart (eds.) *Children's Books in Translation: the Situation and the Problems*. Stockholm: Almqvist&Wiksell International

Camara Aguilera, Elvira (2008) *The Translation of Proper Names in Children's Literature*. E-F@BULATIONS/ E-F@BULACOES

Carta, Giorgia (2008) "Theory and practice of translation: The case of children's literature" in Rebecca Hyde Parker and Karla Guadarrama García (eds.) *Thinking Translation: Perspectives from Within and Without*. Boca Raton, Florida: Brown Walker Press, 35-47

Desmet, Mieke K.T. (2007) *Babysitting the Reader. Translating English Narrative Fiction for girls into Dutch (1946-1995)*. Bern: Peter Lang AG, International Academic Publishing

Desmet, Mieke K.T. (2001) "Intertextuality/Intervisuality in Translation: The Jolly Postman's Intercultural Journey from Britain to the Netherlands" in *Children's literature in Education*. 32(1), 31-43

- Desmidt, Isabelle (2006) "A prototypical approach within descriptive studies? Colliding norms in translated children's literature", Jan van Coillie and Walter P. Verschueren (eds.) *Children's literature in translation. Challenge and strategies*. Manchester: St. Jerome Publishing, 79-96
- Desmidt, Isabelle (2003) "*Nils Holgersson* on Foreign Soil – Subject to New Norms". *Meta* 48(1-2), 165-181
- Drott-Huth, Barbro M. (1996) *Bringing Children's Literature Home from Abroad: The Translation of Children's Books from Swedish to English*. Santa Barbara: University of California
- Fernández López, Marisa (2000) "Comportamientos censores en literatura infantil y juvenil: Traducciones del inglés en la España franquista" in Rosa Rabadán (ed.) *Traducción y censura inglés-español: 1939-1985*. León: Universidad de León, 227-254
- Fornalczyk, A. (2007) "Anthroponym translation in children's literature - early 20th and 21st centuries". *Kalbotyra*, 57(3), 93-101
- Frank, Helen T. (2007) *Cultural Encounters in Translated Children's Literature: Images of Australia in French Translation*. Manchester: St. Jerome Publishing
- Hélot, Christine, Ó Laoire, Muiris (eds.) (2011), *Language Policy for the Multilingual Classroom. Pedagogy of the Possible*. Bristol: Short Run Press Ltd.
- Hélot, Christine (2011) "Children's Literature in the Multilingual Classroom: Developing Multilingual Literary Acquisition" in Christine Hélot and Muiris Ó Laoire (eds.) *Language Policy for the Multilingual Classroom. Pedagogy of the Possible*. Bristol: Short Run Press Ltd., 42-65
- Hélot, Christine, Tsamadou-Jacobberger, Irini (2003) *Intercultural Education and the Translation of Children's Literature*. Strasbourg: Université Marc Bloch
- Hirano, Cathy (1999) "Eight Ways to Say You: The Challenges of Translation" in *The Horn Book Magazine* 75(1), 34-41
- House, Juliane (2004) "Linguistic Aspects of the Translation of Children's Books" in Harald Kittel, Juliane House and Brigitte Schultze (eds.) *Traduction: encyclopedie internationale de la recherche sur le traduction*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH&Co.
- Huck, Charlotte S., Hepler, Susan Ingrid and Hickman, Janet (eds.) (1987) *Children's Literature in the Elementary School*. Austin: Holt, Rinehart and Winston
- Jackson, Patrick Thadeus and Mandaville, Peter (2006) "Glocal Hero. Harry Potter Abroad" in Daniel H. Nexon and Iver B. Neumann (eds.) *Harry Potter and International Relations*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 45-58
- Jacquemond, R. (1992) "Translation and cultural hegemony: the case of French-Arabic translation" in Lawrence Venuti (ed.) *Rethinking translation. Discourse, subjectivity, ideology*. London, New York: Routledge, 139–158

- Jobe, Ronald (2004) "Translation" in Peter Hunt (ed.) *International Companion Encyclopedia of Children's Literature*. New York: Routledge, 512-523
- Kalviknes Bore, Inger-Lise and Williams, Rebecca (2010) "Translational Twilighters: A Twilight Fan Community in Norway" in Melissa A. Click, Jennifer Stevens Aubrez and Eliyabeth Behm-Morawitz (eds.) *Bitten by Twilight: Youth Culture, Media, & the Vampire Franchise*. New York: Peter Lang Publishing, Inc, 190-205
- Kitsis, Stacy (2001) *Children's Literature in Translation: a Study of Three Classics*. Amherst College
- Klingberg, G. (1986) "Children Fiction in the Hands of the Translator" in *Studia psychologica et paedagogica*. Series altera LXXXII, Lund: Boktryckeri
- Klingberg, Gote, Orvig, Mary and Amor, Stuart (1978) *Children's Books in Translation: the Situation and the Problems*. Stockholm: Almqvist&Wiksell International
- Lathey, Gillian (2011) "The Translation of Literature for Children" in Kirsten Malmkjaer and Kevin Windle (eds.) *The Oxford Handbook of Translation Studies*. Oxford: Oxford University Press, 198-214
- Lathey, Gillian (2010) *The Role of Translators in Children's Literature*. New York: Routledge
- Lathey, Gillian (2009) "Children's Literature" in Mona Baker and Gabriela Saldanha (eds.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London and New York: Routledge, 33-34
- Lathey, Gillian (2006) *The Translation of Children's Literature: A Reader*. Clevedon: Multilingual Matters
- Littau, Karin (2010) "Translation in the Age of Postmodern Production: From Text to Intertext to Hypertext" in Mona Baker (ed.) *Critical Readings in Translation Studies*. New York: Rotledge, 435-448
- O'Connell, Eithne (2003) *Minority Language Dubbing for Children: Screen Translation from German to Irish*. Bern: Peter Lang
- O'Connell, Eithne (1999) "Translating for Children" in Gunilla M. Anderman & Margaret Rogers (eds.) *Word, Text, Translation: Liber Amicorum for Peter Newmark*. New York: Multilingual Matters
- Oittinen, Riita (2000) *Translating for Children*. New York: Garland
- Oittinen, Riita (1993) *I Am Me – I Am Other: On the Dialogics of Translating for Children*. Vammalan Kirjapaino Oy: University of Tampere
- O'Sullivan, Emer (2008) "Translating Pictures" in Teya Rosenberg and Andrea Schwenke Wyle (eds.) *Considering Children's Literature: A Reader*. Claremont: Broadview Press
- O'Sullivan, Emer (2005) *Comparative Children's Literature*. New York: Routledge

- O'Sullivan, Emer (2003) "Narratology meets Translation Studies, or, The Voice of the Translator in Children's Literature". *Meta*, 48(1-2), 197-207
- O'Sullivan, Emer (2000) *Kinderliterarisch Komparatistik*. Heidelberg: Winter
- Panao, Petros, Tsilimeni, Tasoula (2011) "The Implied Reader of the Translation" in Shelby *et al.* (eds.) *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature*. New York: Routledge
- Pascua Febles, Isabel (2010) "Translating for Children: The Translator's Voice and Power" in Elena Di Giovanni, Chiara Elefante and Roberta Pederzoli (eds.) *Writing and Translating for Children*. Brussels: P.I.E. Peter Lang, 161-170
- Pascua Febles, Isabel (2003) "Translation and Intercultural Education". *Meta* 48(1-2), 276-284
- Pascua Febles, Isabel (1998) *La adaptacion en la traduccion de la literatura infantil*. Las Palmas de Gran Canaria: Universidad de Las Palmas de Gran Canaria
- Puurtinen, Tiina (2006) "Translating Children's Literature: Theoretical Approaches and Empirical Studies" in Gillian Lathey (ed.) *The Translation of Children's Literature: A Reader*. Clevedon: Multilingual Matters, 56-66
- Puurtinen, Tiina (1998) "Syntax, Readability and Ideology in Children's Literature". *Meta* 43(4), 524-533
- Puurtinen, Tiina (1995) *Linguistic Acceptability in Translated Children's Literature*. Joensuu: University of Joensuu
- Puurtinen, Tiina (1994) "Dynamic Style as a Parameter of Acceptability in Translated Children's Books" in Mary Snell-Hornby, Franz Pochhammer and Klaus Kaindl (eds.) *Translation Studies: An Interdiscipline*. Amsterdam, Philadelphia: J. benjamins, 83-90
- Rowe Karlyn, Kathleen (2011) *Unruly Girls, Unrepentant Mother, Redefining Feminism on Screen*. Austin: University of Texas Press
- Seifert, Martina (2005) "The Image Trap: The Translation of English-Canadian Children's Literature into German" in Emer O'Sullivan, Kimberly Reynolds and Rolf Romoren (eds.) *Children's Literature Global and Local. Social and Aesthetic Perspectives*. Oslo: Novus Press, 227-239
- Shavit, Zohar (1992) *Children's Literature*. Durham: Duke University Press
- Shavit, Zohar (1986) *Translation of Children's Literature*. Athens and London: The University of Georgia Press
- Shavit, Zohar (1981) "Translation of Children's Literature as a Function of Its Position in the Literary Polysystem" in Itamar Even-Zohar & Gideon Toury (eds.), *Theory of Translation and Intercultural Relations (= Poetics Today 2/4)*. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics, Tel Aviv University, 171-179

- Stolt, Birgit (2006) "How Emil becomes Michael: On the translation of children's books" in Gillian Lathey (ed.) *The Translation of Children's Literature: A Reader*. Clevedon: Multilingual Matters, 69-86
- Tabbert, R. (2002) *Approaches to the translation of children's literature. A review of critical studies since 1960*. *Target* 14(2), 303-351
- Thomson-Wohlgemuth, Gabriele (2009) *Translation under State Control (Children's Literature and Culture)*. London: Routledge
- Thomson-Wohlgemuth, Gabriele (2006) "Flying High. Translation of Children's Literature in East Germany" in Jan Van Coillie and Walter P. Verschueren (eds.) *Children's Literature in Translation. Challenges and Strategies*. Manchester: St. Jerome Publishing, 47-59
- Thomson-Wohlgemuth, Gabriele (2003) "Children's Literature and Translation Under the East German Regime". *Meta: Translators' Journal*, 48(1-2), 241-249
- Thomson-Wohlgemuth, Gabriele (1998) *Children's Literature and its Translation. An Overview*. Unpublished MA dissertation. Surrey: University of Surrey
- Van Coillie, Jan and Walter P. Verschueren (2006) (eds.) *Children's Literature in Translation: Challenges and Strategies*. Manchester: St. Jerome Publishing Ltd.
- Wall, Barbara (1991) *The Narrator Voice: The Dilemma of Children's Fiction*. London: MacMillan

III. Studii teoretice asupra literaturii pentru copii

- Anderson, Nancy (2006) *Elementary Children's Literature*. Boston: Pearson Education
- Appleyard, J.A. (1990) *Becoming a Reader. The Experience of Fiction from Childhood to Adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press
- Barnes, Walter (2004) *Types of Children's Literature*. available from <<http://www.gutenberg.net>> [30 August 2008]
- Bottigheimer, Ruth B. (2009) *Fairy Tales. A New History*. Albany: State University of New York Press
- Buzași, Ion (2003) *Literatura română și literatura pentru copii*, curs. Alba Iulia: seria Didactica
- Buzași, Ion and Chiscop, Liviu (2000) *Literatura pentru copii*. Bacău: Editura Grigore Tăbăcaru
- Cernăuți-Gorodețchi, Mihaela (2008) *Literatura pentru copii – Sinteză critică*. Iași: Editura Universitas XXI
- Chambers, Aidan (1986) *Booktalk: Occasional Writing on Literature and Children*. New York: HarperCollins Children's Books

- Chapleau, Sebastien (2004) *New Voices in Children's Literature Criticism*. Lichfield: Pied Piper Publishing
- Chatman, S. (1978) *Story and Discourse. Narrative Structure in Fiction and Film*. Ithaca, NY: Cornell University Press
- Click, Melissa A., Stevens Aubrey, Jennifer & Behm-Morawitz, Elizabeth (eds.) (2010) *Bitten by Twilight: Youth Culture, Media & the Vampire Franchise*. New York: Peter Lang
- Costea, Octavia (coord.) *Literatură pentru copii*. București: EDP
- Goia, Vistian (2000) *Literatura pentru copii și tineret*. Cluj: Napoca Star
- Grenby, M.O. (2008) *Children's Literature*. Edinburgh: Edinburgh University Press
- Hillman, Judith (1999) *Discovering Children's Literature*. New Jersey: Prentice Hall
- Huck, Charlotte (2001) *Children's Literature in the Elementary School*. 7th edn. New York: McGraw-Hill
- Hunt, Peter (ed.) (2004) *International Companion Encyclopedia of Children's Literature*. London and New York: Routledge
- Hunt, Peter (1992) *Literature for Children. Contemporary Criticism*, London and New York: Routledge
- Hunt, Peter (1991) *Criticism, Theory, and Children's Literature*. Oxford: Blackwell
- James, Allison (1993) *Childhood Identities: Self and Social Relationships in the Experience of the Child*. Edinburgh : Edinburgh University Press
- Jenkins, Henry (1998) *The Children's Culture Reader*. New York: New York UP
- Jenks, Chris (1996) *Childhood*. London: Routledge
- Jenks, Chris, Allison James and Prout, Alan (1997) *Theorising Childhood* Oxford: Blackwell
- Lesnik-Oberstein, Karin (2004) *Children's Literature: New Approaches*. London: Palgrave
- Lesnik-Oberstein, Karin (1994) *Children's Literature: Criticism and the Fictional Child*. Oxford: Clarendon Press
- Machado, Jeanne M. (2010) *Early Childhood Experiences in Language Arts*, Wadsworth. Cengage Learning
- Mackey, Margaret (1998) *The Case of Peter Rabbit: Changing Conditions of Literature for Children*. New York and London: Garland
- McGillis, Roderick (1996) *The Nimble Reader: Literary Theory and Children's Literature*. New York: Twayne Publishers
- Neumeyer, Peter (1977) *A Structural Approach to the Study of Literature for Children* Cambridge: Cambridge University Press
- Nodelman, Perry (2006) *Crosscurrents of Children's Literature*. Oxford: Oxford University Press

- Nodelman, Perry and Reimer, Mavis (2003) *The Pleasures of Children's Literature*. Boston: Allyn and Bacon
- Nodelman, Perry (1996) *The Pleasures of Children's Literature*. 2nd edn. New York: Longman
- Nodelman, Perry (1992) *The Other: Orientalism, Colonialism, and Children's Literature*. Children's Literature Association Quarterly. Baltimore: The Johns Hopkins University Press
- Nodelman, Perry (1990) *Words About Pictures: The Narrative Art of Children's Picture Books*. Athens, Ga: U. Georgia Press
- Noton E., Donna (1990) *Through the Eyes of a Child: An Introduction to Children's Literature*. New Jersey: Prentice Hall
- Partin Vinson, Betsy (2001) *Essentials for Speech-Language Pathologists*. San Diego: Singular Publishing Group
- Paul, Lissa (1987) *Enigma Variations: What Feminist Theory Knows about Children's Literature*. Ontario: Brock University Press
- Prout, Alan (2005) *The Future of Childhood: Towards the Interdisciplinary Study of Children*. London: Falmer Press
- Rose, Jacqueline (1992) *The Case of Peter Pan or the Impossibility of Children's Fiction*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- Shavit, Zohar (1986) *Poetics of Children's Literature*. Athens and London: The University of Georgia Press
- Stephens, John (1992) *Language and Ideology in Children's Fiction*. London: Longman
- Stephens, John and McCallum, Robin (1998) *Retelling Stories, Framing Culture: Traditional Story and Metanarratives in Children's Literature*. New York: Garland
- Stevenson, Deborah (1994) *If You Read This Last Sentence, It Won't Tell You Anythin': Postmodernism, Self-Referentiality, and The Stinky Cheese Man*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- Stewig, John W. (1988) *Children and Literature*. Boston: Houghton Mifflin Co
- Sutherland, Z. (1997) *Children and Books*. 9th edn. New York: Addison-Wesley Longman
- Tohăneanu, G.I. (1969) *Stilul artistic al lui Ion Creangă*. București: Editura Științifică
- Trupe, Alice (2006) *Thematic Guide to Young Adult Literature*. Westport, Connecticut, London: Greenwood Press
- Vialle, Wilma, Lysaght, Pauline and Verenikina, Irina (2002) *Handbook on Child Development*. Liverpool: Ligare Pty Ltd
- Vistian, Goia (2000) *Literatură pentru copii și tineret*. Cluj-Napoca: Dacia
- Zipes, Jack (ed.) (2000) *The Oxford Companion to Fairy Tales*. New York: Oxford University Press

IV. Dicționare și enciclopedii

- Bantaș, Andrei, Gheorghiu, Andreea and Levițchi, Leon (1966) *Dicționar frazeologic român- englez*. Ediția a II-a, revizuită și adăugită. București: Editura Științifică și Enciclopedică
- Bidu-Vrânceanu, Angela, Călărășu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaș, Mihaela and Pană Dindelegan, Gabriela (1997) *Dicționar general de științe ale limbii*. București: Editura Științifică
- Bompa, Tudor Olimpiu (2004) *Prenumele la români*. Constanța: Ex Ponto
- Breban, Vasile, Bulgăr, Gheorghe, Grecu, Doina, Neiescu, Ileana, Rusu, Grigore and Stan, Aurelia (1969) *Dicționar de expresii și locuțiuni românești*. București: Editura Științifică
- Bulgăr, Gheorghe (1995) *Dicționar de sinonime*. București: Palmyra
- Bulgăr, Gheorghe and Constantinescu-Dobridor, Gheorghe (2002) *Dicționar de arhaisme și regionalisme*. I. București: Saeculum Vizual
- *** (2004) *Dicționar englez-român*. Ediția a II-a. București: Univers Enciclopedic
- *** (1998) *Dicționar explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic
- *** (2003) *Dicționar Oxford explicativ ilustrat al limbii engleze*. București•Chișinău: Litera Internațional
- *** (1998) *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic
- Duda, Gabriela, Gugui, Aglaia and Wojcicki, Marie Jeanne (1985) *Dicționar de expresii și locuțiuni ale limbii române*. București: Editura Albatros
- Gulland, Daphne M. and Hinds-Howell, David (1994) *The Penguin Dictionary of English Idioms*. London: Penguin Books
- Hulban, Horia (2008) *Dicționar de sinonime comentate ale limbii române*. Iași: Polirom
- Hulban, Horia (2007) *Dicționar englez-român de expresii și locuțiuni*. Iași: Polirom
- Ionescu, Christian (1975) *Mică enciclopedie onomastică*. București: Editura enciclopedică română
- Lefter, Virgil (1978) *Dicționar de proverbe român- englez*. București: Editura Științifică și Enciclopedică
- Levițchi, Leon (1999) *Dicționar român- englez*. București: ditura 100+1 GRAMAR
- *** (2001) *Longman Dictionary of Contemporary English*. 3rd edn. London: Longman
- Nicolescu, Adrian, Pamfil-Teodorescu, Liliana, Preda, Ioan and Tatos, Mircea (2003) *Dicționar englez-român frazeologic*. București: Teora
- Săileanu, Cristian (2007) *GERDI: The Great English-Romanian Dictionary of Idioms*. București: Coresi
- Seche, Luiza and Seche, Mircea (1982) *Dicționarul de sinonime al limbii române*. București: Editura Academiei

Șlapac, Alina (2000) *A Dictionary of Synonyms*. București: All

*** (1996) *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*. New York: Gramercy Books

Tomici, Mile (2009) *Dicționar frazeologic al limbii române*. București: SAECULUM VIZUAL

V. Corpus literar

V.1. Balade

(2002)*** *Balade populare românești*. București: Litera Internațional

Child, Francis James (1965) *The English and Scottish Popular Ballads*. Dover: Dover Pubns

Edwards, George Wharton (2006) *The Book of Old English Ballads*. Lenox: Hard Press

Stevenson, Robert Louis (2006) *Ballads*. London: ReadHowYouWant

Topârceanu, George (2000) *Balade vesele și triste*. București: Cartex

V.2. Opere dramatice

Alecsandri, Vasile (1997) *Sânziana și Pepelea*. București: Litera Internațional

Bălan, Ion (2004) *Teatru*. Galați: Phobos

V.3. Fabule

Alexandrescu, Grigore (2005) *Fabule și satire*. Cluj-Napoca: Dacia

Arghezi, Tudor (1980) *Versuri*. București: Minerva

Caxton, William (ed.) (1819) *The Fables of Aesop*. London: D.Nutt

Phillips, H. W. (2004) *Fables for the Times*. <<http://www.gutenberg.net>> [5 June 2009]

Richards, Laura Elisabeth Howe (2006) *The Silver Crown, Another Book of Fables*.

<<http://www.gutenberg.net>> [14 July 2009]

Stevenson, Robert Louis (1914) *Fables*. New York: Scribner's

Topârceanu, George (2008) *Poezii*. București: Corint

V.4. Basme populare și culte

Aslan, Monica (1990) *Poveștile pământului*. București: Ion Creangă

Băjenaru, Grigore (1989) *Nouă basme vesele*. București: Ion Creangă

- Băran, Vasile (1982) *Roata și soarele*. București: Ion Creangă
- Bărbulescu, Corneliu (1966) *Basme populare*. București: Editura Tineretului
- Caxton, William (1976) *Le Morte D'Arthur*. London: Scolar Press
- Cetea, Doina (1990) *Misterul din poiana nuferilor*. București: Ion Creangă
- Chisholm, Louey (1910) *Celtic Tales, Told to the Children*. London: Thomas Nelson and Sons Ltd.
- Chivu, Iulian (1988) *Basmul cu soarele și luna*. București: Minerva
- Cilincă, Victor (2007) *The Little Giant-Tamer* trans. by Petru Iamandi and Tom Carter. Galați: N'Ergo
- Cilincă, Victor (1991) *Fetița care avea prea mulți pistrui*. Galați: Porto-Franco
- Colin, Vladimir (1984) *Basme*. București: Ion Creangă
- Cozmin, Marta (1984) *Sora păpădiilor*. București: Ion Creangă
- Crosby-Holland, Kevin (1988) *Folktales of the British Isles*. New York: Pantheon Books
- Creangă, Ion (2001) *Soacra cu trei nurori. The woman with three daughters-in-law*. trans. by Zoea Onița. Deva: Emia
- Creangă, Ion (1989) *Povești, Amintiri, Povestiri*. București: Cartea Românească
- Delavrancea, Barbu Ștefănescu (1987) *Palatul de cleștar*. București: Ion Creangă
- Eftimiu, Victor (1969) *Omul de Piatră*. București: Editura Tineretului
- Eftimiu, Victor (1985) *Cerbul fermecat*. București: Ion Creangă
- Emerson, P. H. (2005) *Welsh Fairy Tales and Other Stories*. www.gutenberg.net
- Eminescu, Mihai (1987) *Basme*. București: Ion Creangă
- *** (2005) *Fairy Tale Companion: British and Irish Fairy Tales*. Oxford: Oxford University Press
- Garner, Alan (1985) *British Fairy Tales*. New York: Delacorte Press
- Griffis, William Elliot (2005) *Welsh Fairy Tales*. www.gutenberg.net
- Gruia, Călin (1987) *Nuielușa de alun*. București: Ion Creangă
- Ioniță, Maria (1986) *Drumul urieșilor*. Cluj-Napoca: Dacia
- Ispirescu, Petre (1984) *Voinicul cel cu cartea în mână născut*. București: Ion Creangă
- Itu, Maria (1987) *Unița și Domnița, fetele găinușei*. București: Ion Creangă
- Jacobs, Joseph (2008) *More English Fairy Tales*. Whitefish, MT: Kessinger Publishing, LLC
- Jacobs, Joseph (1993) *English Fairy Tales*. Dover: Dover Publications
- Jacobs, Joseph (1968) *Celtic Fairy Tales*. Dover: Dover Publications
- MacDougall, James (1975) *Folk and Hero Tales*. Ams Pr Inc.
- Mardale, Alexandra, Soare, Raluca Irina, Pîrvu, Ștefania Emilia, Cîrmaci, Narcisa Andrada, Popa, Bianca, Ahmet, Ana Maria, Baba, Oana Alexandra (2010) *Povești cu elfi, pitici, dragoni și o zână mov*. Pitești: Nomina
- Mawer, E.B. (1881) *Roumanian Fairy Tales and Legends*. London: Kessinger Publishing

- Morley, Henry (ed.) (1889) *The history of Reynard the Fox*. William Caxton's English Translation of 1481. London: George Routledge and Sons
- Nijloveanu, Ion (1987) *Făt-Frumos ca soarele*. Craiova: Scrisul Românesc
- Pamfile, Tudor (1986) *Șperlă-Voinicul*. București: Ion Creangă
- Pop, Chita Maria (1987) *Mândruț*. Iași: Junimea
- Pop Reteganul, Ion (1989) *Povești populare*. Timișoara: Facla
- *** (1979) *Romanian Folk Tales* trans. by Ana Cartianu. București: Editura Minerva
- Sandu, Victor (1986) *Hăinuța de azur*. Craiova: Scrisul Românesc
- Segall, Jacob Bernard (2007) *Romanian Folk Tales: Retold from the Original*. Kessinger Publishing LLC
- Slavici, Ioan (1983) *Doi feți cu stea în frunte*. București: Ion Creangă
- Slavici, Ioan (1982) *Zâna Zorilor*. Cluj-Napoca: Dacia
- Southey, Robert (2005) *Goldilocks and the Three Bears*. Classics Illustrated Junior
- Steel, Annee Flora (1994) *English Fairy Tales*. Hertfordshire: Wordsworth Classics
- Stephenson, James (1920) *Irish Fairy Tales*. London: Macmillan
- Urechia, Nestor (1987) *Zânele din Valea Cerbului*. București: Ion Creangă
- *** (1989) *Valentine and Orson*. New York: Farrar, Straus and Giroux
- Williams-Ellis, Amabel (1976) *More British Fairy Tales*. Glasgow: Blackie
- Zanfir, Elena Zafira (1986) *Frumoasa de pe planeta fără nume*. București: Ion Creangă

V.5. Legende

- Agrigoroaiei, Elidia, Bodolea, Sorin and Eugen Adrigoroaiei (1989) *Legende și povestiri cu albine*. București: Apimondia
- Barber, Richards (1999) *Myths and Legends of the British Isles*. Suffolk: The Boydell Press
- Bolintineanu, Dimitrie (1989) *Legende istorice*. București: Ion Creangă
- Briggs, Katharine (1977) *British Folk Tales and Legends: A Sampler*. New York: Granada Pub. Co
- Dumitrașcu, N. I. and Dimitrie Al. Nanu (1989) *Basme, legende, snoave și cântece populare românești*. București: Minerva
- Dumitrescu-Begu, Angela (1988) *Comorile Dunării*. București: Ion Creangă
- Ebbutt, M. I. (1986) *British Myths and Legends*. London: Bracken Books
- Moldovan, Elena (1989) *Povestiri de demult*. București: Ion Creangă
- Trandafir, Anghel (1987) *Fata Bistriței*. Iași: Junimea

V.6. Mituri

- Barber, Richards (1999) *Myths and Legends of the British Isles*. Suffolk: The Boydell Press
- Cazimir, Otilia (1985) *Baba Iarna intră-n sat*. București: Ion Creangă
- Ebbutt, M. I. (1986) *British Myths and Legends*. London: Bracken Books
- Pamfile, Tudor (1997) *Mitologie românească*. București: All
- Vulcănescu, Romulus (1983) *Mitologia românească*. București: Editura Academiei Române

V.7. Romane

- Aghireșanu, Ion Rusu (1988) *O vară buclucașă*. București: Ion Creangă
- Alcott, Louisa May (2010) *Micuțele doamne* trans. by Diana Maria Laibăr. București: Corint Junior
- Alcott, Louisa May (1989) *Little Women*. London: Penguin Books
- Almaș, Dumitru (1987) *Român Grue Grozovanul*. București: Ion Creangă
- Banks, Lynne Reid (2001) *Indianul se întoarce* trans. by Corina Tat. București: RAO pentru copii
- Banks, Lynne Reid (1998) *Indianul din dulap* trans. by Corina Tat. București: RAO pentru copii
- Banks, Lynne Reid (1986) *The Return of the Indian*. New York: Doubleday Books for Young Readers
- Banks, Lynne Reid (1982) *The Indian in the Cupboard*. New York: Avon Books
- Barret, Anne (1950) *Caterpillar Hall*. New York: Collins
- Barrie, James Matthews (2007) *Peter Pan în Grădina Kensington* trans. by Nina Stănculescu and Arthur Rackham. București: RAO
- Barrie, James Matthews (1996) *Peter Pan*. București: RAO
- Barrie, James Matthews (1995) *Peter Pan in Kensington Gardens*. London: Penguin Books
- Barrie, James Matthews (1991) *Peter Pan* trans. by Daniela Sorea. New York: Viking Juvenile
- Baum, Frank L. (1995). *Vrăjitorul din Oz* trans. by Iosefina and Camil Baltazar. București: RAO pentru copii
- Baum, Frank L. (1982) *The Wonderful Wizard of Oz*. New York: Henry Holt and Co.
- Beecher-Stowe, Harriet (2008) *Coliba unchiului Tom* trans. by Mihnea Gheorghiu București: Editura Adevărul
- Beecher-Stowe, Harriet (2006) *Uncle Tom's Cabin*. London: Bantam Classics
- Bлага, Lucian (1984) *Hronicul și cântecul vârstelor*. București: Ion Creangă
- Blyton, Enid (2007) *The Valley of Adventure*. London: Macmillan Children's Books
- Blyton, Enid (2005) *The Twins at St. Claire's*. London: Egmont
- Blyton, Enid (2000) *First Turn at Malory Towers*. Dubois: Mammoth Books

- Blyton, Enid (1997) *Five on a Treasure Island*. London: Hachette Children's
- Bogdan, Elvira (1988) *Domnița Ruxandra*. București: Ion Creangă
- Bond, Michael (2001) *Mai multe despre Paddington*. București: RAO
- Bond, Michael (2001) *Un urs pe nume Paddington*. București: RAO
- Bond, Michael (1975) *More about Paddington*. New York: Dell Yearling
- Bond, Michael (1970) *A Bear Called Paddington*. New York: Dell Yearling
- Brazil, Angela (2010) *The Fortunes of Philippa*. Memphis: general Books LLC
- Brent-Dyer, Elinor (2005) *The School at the Chalet*. Radstock: Girls Gone By
- Briggs, Andy (2010a) *HERO.COM - În slujba binelui* trans. by Georgiana Harghel. București: RAO International Publishing Company
- Briggs, Andy (2010b) *VILLAIN.NET – Consiliul răului* trans. by Georgiana Harghel. București: RAO International Publishing Company
- Briggs, Andy (2008a) *HERO.COM – Rise of the Heroes*. Oxford: Oxford University Press
- Briggs, Andy (2008b) *VILLAIN.NET – Council of Evil*. Oxford: Oxford University Press
- Bunyan, John (1678/1944) *Pilgrim's Progress*. New York: Eerdmans
- Carroll, Lewis (2006) *Through the Looking-Glass*. London: Merrell
- Carroll, Lewis (2003) *Alice's Adventures in Wonderland*, Little Simon, Pop edition
- Carroll, Lewis (1998) *Peripețiile Alisei în țara minunilor. Peripețiile Alisei în lumea oglinzii* trans. by Nina Ischimji. Chișinău: Editura Litera
- Carroll, Lewis (1987) *Peripețiile Alisei în țara minunilor* trans. by Frida Papadache. București: Ion Creangă
- Cețea, Doina (2007) *Binoclul motanului Potifar*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință
- Chiriță, Constantin (1985) *Cireșarii. Vol. 1-5*. București: Albatros
- Colfer, Eoin (2003) *The Wish List*. London: Puffin Books
- Comenius, John Amos (1999) *Orbis Pictus or the World Illustrated*. Saint Louis: San Val, Incorporated
- Conan Doyle, Arthur (1985) *O lume dispărută*. București: Ion Creangă
- Cooper, James Fenimore (2008) *Ultimul Mohican* trad. de Mihnea Gheorghiu. București: Cartex
- Cooper, James Fenimore (1982) *The Last of the Mohicans*. New York: Bantam Books
- Creangă, Ion (2009) *Amintiri din copilărie. Memories of My Boyhood*. trans. by Valentin Sângereanu Junior and Valen Pumnul-Bлага. Chișinău: Continental Group
- Creangă, Ion (1981) *Povești, povestiri, amintiri*. București: Ion Creangă
- Creangă, Ion (1978) *Memories of My Boyhood. Stories and Tales* trans. by Ana Cartianu and R.C.Johnston. Bucharest: Minerva Publishing House
- Cresswell, Helen (1985) *Little Dripping*. London: Puffin UK

- Dahl, Roald (2007) *Charlie și marele ascensor din sticlă*. București: RAO
- Dahl, Roald (2005) *Charlie și Fabrica de Ciocolată* trans. by Cristina Iliescu. București: RAO
- Dahl, Roald (1998) *Charlie and the Great Glass Elevator*. New York: Puffin Books
- Dahl, Roald (1987) *Charlie and the Chocolate Factory*. London: Puffin Books
- Davis, Jim (2004) *Garfield pe larg* trans. by Bogdan Popescu. București: RAO
- Davis, Jim (2004) *Garfield se îngrașă* trans. by Bogdan Popescu. București: RAO
- Davis, Jim (2001) *Garfield at Large*. New York: Random House, Inc.
- Davis, Jim (1984) *Garfield Gains Weight*. New York: Ballantine Publishing Group
- Defoe, Daniel (1996) *Robinson Crusoe*. Oxford: Oxford University Press
- Defoe, Daniel (1964) *Robinson Crusoe* trans. by Petru Comarnescu. București: Editura pentru Literatură
- Dickens, Charles (2009) *Aventurile lui Oliver Twist* trans. by Maria Petrescu, Luminița Cocârță and Sorina Chiper. București: Adevărul Holding
- Dickens, Charles (2009) *Poveste de Crăciun* trans. by Ioana Novac. București: Art
- Dickens, Charles (2002) *Great Expectations*. Edina: ABDO Publishing Company
- Dickens, Charles (1997) *David Copperfield*. London: Penguin Books
- Dickens, Charles (1993) *A Christmas Carol*. London: Wordsworth Editions Ltd
- Dickens, Charles (1992) *Oliver Twist*. London: Everyman's Library
- Dickens, Charles (1991) *Aventurile lui Oliver Twist* trans. by Teodora and Profira Sadoveanu. București: Editura Ion Creangă
- Dickens, Charles (1987) *Mica Dorrit* trans. by Nicolai Popescu. București: Cartea Românească
- Dickens, Charles (1984) *David Copperfield* trans. by Ioan Comșa. București: Cartea Românească
- Dickens, Charles (1973) *Marile speranțe* trans. by Vera Călin. București: Albatros Dickens,
- Charles (1953) *Little Dorrit*. London, New York, Toronto: Oxford University Press
- Digby, Anne (1988) *First Term at Trebizon*. Bath UK: Swift Books
- Digby, Anne (1980) *Boy Trouble at Trebizon*. New York: HarperCollins Publishers
- Doctorow, Cory (2010) *Little Brother* trans. by Ana-Veronica Mircea. București: Nemira
- Doctorow, Cory (2008) *Little Brother*. available from <craphound.com/littlebrother> [2 February 2010]
- Douglas Wiggin, Kate (2010) *Rebecca of Sunnybrook Farm*. New York: HardPress Publishers
- Dumitrescu, Ioan N. and Dumitrescu, Ștefan (1983), *Enigma diamantului*, Iași: Junimea
- Erasmus (1554) *A Lytell Book of Good Manners for Children* trans. by Robert Wittington. London: John Waley
- Fairlie Bruce, Dorita (1983) *Dimsie Goes to School*. Irthlingborough: John Goodchild Publishers
- Farmer, Penelope (2002) *Charlotte Sometimes*. New York: Red Fox

- Foxe, J. (1997) *Foxe's Book of Martyrs*. Greeville, SC: Ambassador
- Grahame, Kenneth (1995) *Vântul prin sălcii*. trans. by Frida Papadache. București: RAO
- Grahame, Kenneth (1988) *The Wind in the Willows*. Books Ltd.
- Gruia, Călin (1988) *Măriuca*. București: Ion Creangă
- Harnett, Cynthia (1986) *Load of Unicorn*. London: Puffin
- Hodgman, Eleanor (2008) *Pollyanna*. Seattle: CreateSpace
- Hodgson-Burnett, Frances (2000) *The Little Princess*. New York: HarperCollins
- Hodgson-Burnett, Frances (1998) *The Secret Garden*. New York: HarperTrophy
- Hodgson-Burnett, Frances (1994) *Little Lord Fauntleroy*. Ware: Wordsworth Classics
- Hodgson-Burnett, Frances (1991) *Micul Lord* trans. by Rodica Dimitriu. București: Diana Ionescu, Haralambie Bică (1991) *Comoara geților*. București: Ion Creangă
- Ionescu, Violeta (1990) *Legendele nu se scufundă*. București: Ion Creangă
- Iuteș, Gica (1986) *O stea din toate e a mea*. București: Ion Creangă
- Kay, Jackie (2003) *Strawgirl*. London: Macmillan Children's Books
- Kipling, Rudyard (2007) *The Jungle Book*. Oxford: Oxford University Press
- Lewis, C.S (2005) *Prințul Caspian*. București: RAO
- Lewis, C.S. (2005) *Șifonierul, leul și vrăjitoarea*. București: RAO
- Lewis, C. S. (1994) *The Lion, the Witch and the Wardrobe*. New York: HarperCollins
- Lewis, C. S. (1975) *Prince Caspian: The Return to Narnia*. London: Macmillan Publishing Co Inc.
- Lindgren, Astrid (2008) *Pippi Șosețica* trans. by Alexandra Turturea. București: RAO
- Lindgren, Astrid (2003) *Pippi Șosețica se îmbarcă* trans. by Alexandra Turturea. București: Rao
- Locke, John (1996) *Some Thoughts concerning Education. Of the Conduct of the Understanding*.
Cambridge, MA: Hackett Publishing
- London, Jack (1991) *Colț Alb* trans. by Mircea Alexandrescu. București: Editura Mondero
- Marin, Gheorghe (1988) *Hai la drum, copii*. București: Ion Creangă
- Mărgineanu, Ion (1986) *Iancu Soare Trudit*. București: Ion Creangă
- Meade, L.T. (1918) *A World of Girls*. London: Grosset and Dunlap
- Meyer, Stephenie (2006) *Amurg* trans. by Laura Frunză. București: RAO
- Meyer, Stephenie (2005) *Twilight*. London: Little, Brown Book Group
- Meyer, Stephenie (2008) *Lună nouă* trans. by Laura Frunză. București: RAO
- Meyer, Stephenie (2008) *New Moon*. London: Little, Brown Book Group
- Meyer, Stephenie (2009) *Eclipsa* trans. by Laura Frunză. București: RAO
- Meyer, Stephenie (2010) *Eclipse*. London: Little, Brown Book Group
- Meyer, Stephenie (2009) *Zori de zi* trans. by Laura Frunză. București: RAO
- Meyer, Stephenie (2010) *Breaking Dawn*. London: Little, Brown Book Group

- Mihăilescu, Virgiliu Vasile (1989) *Tăticule, bine ai venit!* București: Ion Creangă
- Moldoveanu, Rodica (1989) *Râul fără nume*. București: Ion Creangă
- Montgomery, L.M. (2008) *Anne of Green Gables*. New York: Puffin
- Pergaud, Louis (2001) *Războiul bumbilor*. București: RAO
- Popa, Victor Ion (1989) *Sfârlează cu Fofează*. București: Ion Creangă
- Pullman, Philip (2008) *Once upon a Time in the North*. London: David Fickling Books
- Pullman, Philip (2007) *Luminile nordului* trans. by Aida Oprea and Irina Pachițanu. București: Humanitas Junior
- Pullman, Philip (2003) *Lyra's Oxford*. London: David Fickling Books
- Pullman, Philip (2000) *The Amber Spyglass*. London: Scholastic
- Pullman, Philip (1997) *The Subtle Knife*. London: Scholastic
- Pullman, Philip (1995) *Northern Lights*. London: Scholastic
- Rowling, J. K. (1997-2007) *Harry Potter Series*. London: Bloomsbury Group
- Rowling, J.K. (1997) *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*. London: Bloomsbury Publishing
- Rowling, J.K. (2007) *Harry Potter și piatra filozofală* trans. by Ileana Epureanu. București: Egmont
- Sadoveanu, Mihail (1988) *Nada Florilor*. București: Ion Creangă
- Sadoveanu, Mihail (1984) *Dumbrava minunată*. București: Ion Creangă
- Sadoveanu, Mihail (1983) *The Hatchet* trans. by Eugenia Farca. Bucharest: Minerva Publishing House
- Sadoveanu, Mihail (1982) *Hanu Ancuței. Baltagul. Creanga de aur. Ochii de urs*. București: Cartea Românească
- Sewell, Anna (1998) *Black Beauty*. Ogden: Children's Classics
- Sewell, Anna (1987) *Negruț* trans. by Elena Oprea and Emilia Vasiliu. București: Ion Creangă
- Stevenson, Robert Louis (1993) *Treasure Island*. București: Teora
- Stevenson, Robert Louis (1987) *Comoara din insulă* trans. by Brunea-Fox. București: Ion Creangă
- Stine, Robert Lawrence (2003) *Bun venit în casa morților* trans. by Aura Bardescu Gabe. București: RAO
- Stine, Robert Lawrence (2003) *Nu coborâți în pivniță* trans. by Alexandra Turturea and Mihaela Papa. București: RAO
- Stine, Robert Lawrence (1996) *Stay out of the Basement*. London: Scholastic
- Stine, Robert Lawrence (1992) *Welcome to Dead House*. London: Scholastic
- Swift, Jonathan (1994) *Gulliver's Travels*. London: Penguin Books
- Swift, Jonathan (1985) *Călătoriile lui Gulliver; Povestea unui poloboc și alte satire*. trans. by Leon Levițchi and Andrei Brezianu. București: Editura Univers

- Taikon, Katarina (2001) *Katitzi*. București: RAO
- Teodoreanu, Ionel (1988) *În casa bunicilor*. București: Ion Creangă
- Teodoreanu, Ionel (1980) *Ulița copilăriei*. București: Minerva
- Teodoreanu, Ionel (1975) *La Medeleni*. București: Minerva
- Teodoreanu, Ionel (1945) *Prăvale Baba. Roman*. București: Cartea Românească
- Toma, Dumitru (1988) *Trei zile anapoda*. București: Ion Creangă
- Travers, P.L. (2004) *Mary Poppins* trans. by Ana Canarache. București: RAO pentru copii
- Travers, P.L. (2001) *Mary Poppins în Parc* trans. by Ioana Costache-Done. București: RAO pentru copii
- Travers, P.L. (1997) *Mary Poppins*. London: Sandpiper Books Ltd.
- Travers, P.L. (1997) *Mary Poppins in the Park*. London: Sandpiper Books Ltd.
- Twain, Mark (1994) *The Adventures of Huckleberry Finn*. London: Penguin Books
- Twain, Mark (1988) *Aventurile lui Huckleberry Finn* trans. by Frida Papadache. București: Ion Creangă
- Twain, Mark (1986) *The Adventures of Tom Sawyer*. London: Penguin Books
- Twain, Mark (1968) *Aventurile lui Tom Sawyer* trans. by Frida Papadache. București: Editura Tineretului
- Țurlea, Stelian (2003) *Planeta portocalie*. București: Editura Fundației PRO
- Wilson, Jacqueline (2004) *The Diamond Girl*. London: Corgi
- Wilson, Jacqueline (2001) *The Story of Tracy Beaker*. London: Corgi

V.8. Poezii

- Andrișoiu, Alexandru (1988) *Două flori, două surori*. București: Ion Creangă
- Arghezi, Tudor (1990) *Prisaca*. București: Ion Creangă
- Blandiana, Ana (1980) *Întâmplări din grădina mea*. București: Ion Creangă
- Buzea, Constanța (1988) *Cărticică de șase ani*. București: Ion Creangă
- Buzea, Zaharia, Boidocan, Louisa (1987) *Micii grădinari*. București: Ceres
- Cajal, Mălina (1986) *Grădina Zoo*. București: Ion Creangă
- Carroll, Lewis (2006) *The Hunting of the Snark*. New York: W.W.Norton
- Cassian, Nina (1959) *Aventurile lui Trompișor*. București: Editura Tineretului
- Cazimir, Otilia (1985a) *Ariciul împărat*. București: Ion Creangă
- Cazimir, Otilia (1985b) *Baba Iarna intră-n sat*. București: Ion Creangă
- Căldăraru, Emilia (1986) *Tot ce văd și tot ce este mie-mi spune o poveste*. București: Ion Creangă
- Chirilă, George (1988) *Un delfin, trei copii și mai multe peripeții*. București: Ion Creangă

Chițimia, Silvia (1988) *Magazinul fermecat*. București: Ion Creangă

Costinescu, Florin (1983) *Cum se dau nume copiilor*. București: Ion Creangă

Coșbuc, George (1984) *Iarna pe uliță*. București: Ion Creangă

Crăsnaru, Daniela (1987) *O poveste cu mult soare despre cum te faci tu mare*. București: Ion Creangă

Dumbravă, Ion (1989) *Stele și flori*. București: Ion Creangă

Farago, Elena (1986) *Patru găze năzdrăvane*. Craiova: Scrisul Românesc

Farjeon, Eleanor (1973) *Nursery Rhymes of London Town*. London: Duckworth

Frățilă, Adrian (1986) *Carte pentru învățat alfabetul minunat*. Craiova: Scrisul Românesc

Kay, Jackie (1996) *Three Has Gone*. London: Puffin Books

Lal, Romulus (1987) *Vânătorii cu noroc față-n față cu zmeoaica*. București: Ion Creangă

Lofting, Hugh (2005) *Porridge Poetry*. Melbourne: Photographics Publishing

Mirea, Ilie I. (1987) *Citim, Ghicim, Învățăm*. București: Ion Creangă

Miron, Alina (2005) *Casa furnicuțelor*. București: Corint Junior

Nanu, Katia (1988) *Pe urmele razei de soare*. București: Ion Creangă

Nasta, Nicolae (1971) *Sub cer senin*. București: Ion Creangă

Negru C., Silvia (1985) *Carnavalul florilor*. Timișoara: Facla

Nicolaie, Ioana (2008) *Aventurile lui Arik*. București: Corint Junior

Nobilescu, N. (1987) *Zupi, un iepuraș tare poznaș*. București: Ion Creangă

Olteanu, Lucia (1985) *Liniștea cri*. București: Ion Creangă

Opreanu, Sabin (1985) *Cine știe mai multe poezii*. Timișoara: Facla

Popa, Vasile G. (1987) *Sunt elevă-n clasa-ntâi*. București: Ion Creangă

Rosen, Michael (1974) *Mind Your Own Business*. London: Andre Deutsch

Rosen, Michael (1977) *Wouldn't You Like to Know*. London: Andre Deutsch

Rosen, Michael (1979) *You Tell Me*. London: Kestrel

Rosen, Michael (1983) *Quick Let's Get Out of Here*. London: Andre Deutsch

Teclici, Valentina (1986) *De la noi din grădiniță*. București: Ion Creangă

Tomescu, Viorica (1985) *Trei pe față, trei pe dos*. București: Ion Creangă

Trancă, Dumitru (1987) *Mic dicționar hazliu despre tot ce este viu*. București: Ion Creangă

Udrescu, Jean, Zarafu, George (1985) *Moș Bărbuță în Cosmos*. București: Editura Medicală

Udrescu, Jean, Zarafu, George (1984) *Moș Bărbuță în împărăția apelor*. București: Editura Medicală

Zamfirescu, Violeta (1985) *Zbor de cântec peste nori*. București: Ion Creangă

Zarafu, George (1985) *Dialog fără catalog*. București: Ion Creangă

V.9. Povestiri și nuvele

- Agârbiceanu, Ion (1980) *File din cartea naturii*. București: Ion Creangă
- Bădescu, Dorina (1985) *Stâncioară cât o băncioară*. București: Ion Creangă
- Bretin, Rodica (1989) *Uriașul cel bun*. București: Ion Creangă
- Calciu, Zaira (1986) *Pietrele și soarele*. București: Ion Creangă
- Caragiale, Ion Luca (1983) *D-l Goe... și alții*. București: Ion Creangă
- Caragiale Ion Luca (1979) *Sketches and Stories* trans. by E.D. Tappe. Cluj-Napoca: Dacia Publishing House
- Carianopol, Virginia (1986) *Împărăteasa norilor*. Craiova: Scrisul Românesc
- Cerneț, Laurențiu (1986) *Peștișorul Geo și ceilalți*. Timișoara: Facla
- Chiriacescu, Alexandru (1987) *Întâmplări cu Alexandra*. București: Ion Creangă
- Colonaș, Florin (1987) *Curățel, Murdărel și ... mulți alți copii la fel*. București: Editura Medicală
- Cournos, John (ed.) (2004) *The Best British Short Stories of 1922*. Kila: Kessinger Publishing Co
- Creangă, Ion (1984) *Moș Ion Roată și unirea*. București: Ion Creangă
- Creangă, Ion (1983) *Punguța cu doi bani*. București: Ion Creangă
- Dinu, Romulus (1982) *Paznic la pepeni*. București: Ion Creangă
- Doagă, Aurelia (1985) *Căsuța din pădure*. București: Ion Creangă
- Dorcescu, Eugen (1989) *Căsuța fermecată*. Iași: Juminea
- Drăgoescu, Mihai (1987) *Povești despre Mișu-Voinicu*. Craiova: Scrisul Românesc
- Edgeworth, Maria (2003) *The Parent's Assistant or Stories for Children*. Available from <<http://www.gutenberg.org/cache/epub/3655/pg3655.txt>> [3 July 2011]
- Gârleanu, Emil (1997) *Din lumea celor care nu cuvântă*. București: Coresi
- Georgescu, Sanda (1989) *Vacanța lui Vlăduț*. București: Ion Creangă
- Ghelmez, Petre (1986) *Băiatul și pădurea*. București: Ion Creangă
- Grahame, Kenneth (1995) *The Golden Age*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Ltd.
- Jianu, Eugen (1988) *Din istorisirile lui moș Vuia, pădurarul*. București: Ion Creangă
- Jurist, Eduard (1989) *Dușu și Lucu - Alte întâmplări vesele*. București: Ion Creangă
- Kipling, Rudyard (1966) *Just So Stories*. Classic Books
- Kipling, Rudyard (1987) *The Short Stories of Rudyard Kipling*. New York: Signet Classics
- Leonte, Camelia (1988) *Doi galoși*. Iași: Junimea
- Lupescu, Mioara (1987) *Fata munților și piticii*. București: Ion Creangă
- Mihăilescu, Vasile Virgiliu (1986) *Rița-Veverița și cei doi prieteni*. București: Ion Creangă
- Minulescu, Mihaela (1989) *Prieteni curajoși*. București: Ion Creangă
- Mitroi, Ștefan (1988) *Povești din țara Arborado*. București: Ion Creangă

- Nenati Olaru, Lucia (1985) *Când adoarme o buburuză*. Iași: Junimea
- Nesbit, E. (2008) *The Story of the Treasure Seekers*. available from
<<http://www.gutenberg.org/cache/epub/770/pg770.txt>> [4 July 2011]
- Nesbit, E. (2006) *The Story of the Amulet*. London: IndyPublish
- Nesbit, E. (2005) *The Story of the Treasure Seekers*. Teddington: Echo Library
- Nesbit, E. (1999) *Five Children and It*. New York: HarperCollins
- Nesbit, E. (1985) *The Phoenix and the Carpet*. London: Puffin Books
- Nicolau, Marieta (1985) *Lacrimi de curcubeu*. București: Ion Creangă
- Nicolăescu-Plopșor, C.S. (1965) *Tivisoc și Tivismoc (Născuții feciori ai lui Păcală, năzdrăvanii năzdrăvanilor)*. Craiova: Scrisul Românesc
- Nour, Alina (1987) *Extratereștri de buzunar*. București: Ion Creangă
- Pann, Anton (1990) *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hoge*. București: Ion Creangă
- Paraschivescu, Miron Radu (1990) *Povestind copiilor*. București: Ion Creangă
- Petrian, Iuliana (1985) *Această poveste despre tine este*. București: Ion Creangă
- Petrian, Iuliana (1986) *Melinda, păpușa fermecată*. București: Ion Creangă
- Pop, Ionel (1986) *Povestiri vânătoarești*. București: Ion Creangă
- Popa, Adina-Maria (1987) *Întâmplări fără ghiozdan*. Timișoara: Facla
- Pop-Dincă, Ana (1989) *Prietenia adevărată*. București: Ion Creangă
- Popescu, Romeo (1989) *Grădina bunicului*. Craiova: Scrisul Românesc
- Potter, Beatrix (2002) *The Tale of Peter Rabbit*. London: Warne
- Rachici, Dim. (1990) *Viteji ai neamului*. București: Ion Creangă
- Ransome, Arthur (1989) *Winter Holiday*. Boston: David R. Godine
- Ransome, Arthur (1986) *Swallowdale*. Boston: David R. Godine
- Ransome, Arthur (1994) *Swallows and Amazons*. Boston: David R. Godine
- Rebreanu, Liviu (1986) *Adam and Eve*. Bucharest: Minerva Publishing House
- Rebreanu, Liviu (1985) *Adam și Eva*. București: Junimea
- *** (1981) *Romanian Fantastic Tales* trans. by Ana Cartianu. Bucharest: Minerva Publishing House
- Sadoveanu, Mihail (1984) *Dumbrava Minunată*. București: Ion Creangă
- Sibil, Dorel (1985) *Poveste din poveste*. Timișoara: Facla
- Sibil, Dorel (1982) *Prin țara lui Abecedar*. Timișoara: Facla
- Stoenescu, Francisca (1985) *Prima ninsoare*. București: Ion Creangă
- Teodorescu, Ada (1986) *Întâmplări de necrezut*. Iași: Junimea
- Teodorescu, Irina (1984) *Coiful fermecat*. Craiova: Scrisul Românesc
- Toma, Dumitru (1988) *Povești pentru furnici și copii mai mici*. Timișoara: Facla

Vangheli, Spiridon (1985) *Isprăvile lui Guguță*. București: Ion Creangă

Waugh, Evelyn (1998) *The Complete Short Stories*. London: Everyman's Library

Wilde, Oscar (2000) *The Happy Prince and Other Tales*. London: Wordsworth Classics

Wollstonecraft, Mary (2011) *Original Stories from Real Life (Moral Tales)*. available from
<<http://www.gutenberg.org/files/36507/36507-h/36507-h.htm>> [3 July 2011]